

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ: ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΚΥΠΡΙΑΚΑ
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ
ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ
ΕΙΡΗΝΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ**

**ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΑΝΤΡΕΑΣ ΧΑΡΙΤΟΥ**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΙΟΣ, 2014

Αυτή η σελίδα έχει σκοπίμως αφεθεί κενή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ABSTRACT.....	6
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	7
ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1Ο – ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ: ΕΠΟΠΤΕΙΑ – ΒΑΣΙΛΕΙΑ I, II, III...10	
1.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (BCBS)	10
1.1.1 Εισαγωγή	10
1.1.2 Ιστορική Αναδρομή	10
1.2 Βασιλεία I	11
1.3 Βασιλεία II.....	13
1.4 Βασιλεία III	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	22
2.1 Κίνδυνοι Τραπεζών.....	22
2.1.1 Κίνδυνος Αγοράς	22
2.1.2 Πιστωτικός Κίνδυνος.....	23
2.1.3 Κίνδυνος Ρευστότητας.....	23
2.1.4 Κίνδυνος Επιτοκίου	24
2.1.5 Λειτουργικός Κίνδυνος.....	24
2.1.6 Κίνδυνος Χρέους	24
2.2 Διαχείριση Κινδύνων	25
2.3 Βαθμολογία τραπεζών μέσω CAMELS	25
2.4 Σύστημα αξιολόγησης τραπεζικών ιδρυμάτων CAMELS.....	26
2.4.1 Κεφαλαιακή Επάρκεια.....	26
2.4.2 Ποιότητα Στοιχείων Ενεργητικού.....	27
2.4.3 Διοίκηση – Διαχείριση.....	28
2.4.4 Κερδοφορία.....	28
2.4.5 Ρευστότητα	29
2.4.6 Ευαισθησία στους κινδύνους της αγοράς	31
2.5 Διαδικασία υπολογισμού των CAMELS.....	31
2.6 Διεθνείς οίκοι αξιολόγησης	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 2007	35
3.1 Εισαγωγή	35
3.2 Οικονομική Κρίση του 2007 - Αφεταιρία η ΗΠΑ.....	35
3.3 Παγκόσμια Χρηματοοικονομική Κρίση	35
3.4 Φάσεις της Χρηματοοικονομικής Κρίσης	37
3.5 Αίτια και Χαρακτηριστικά	38
3.5.1 Η υπέρμετρη μόχλευση και η πιστωτική επέκταση.....	39
3.5.2 Η «φούσκα» της στεγαστικής αγοράς	40
3.5.3 Ο ρόλος των διαμεσολαβουσών εταιρειών (brokers) στην στεγαστική αγορά	41
3.5.4 Η Τιτλοποίηση των επισφαλών δανείων	41
3.5.5 Η έλλειψη εποπτικού ελέγχου και διαφάνειας.....	42
3.5.6 Τα εσωτερικά κίνητρα απόδοσης.....	42
3.6 Οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης	42
3.6.1 Τραπεζικές απώλειες.....	42
3.6.2 Αύξηση επιτοκίων.....	43
3.6.3 Κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης	43
3.7 Τρόποι αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής κρίσης.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο – ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	44
4.1 Εποπτική Διαφάνεια	44
4.2 Εποπτική Διαφάνεια και Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου.....	45
4.3 Διεθνής Οικονομική Κρίση – Οικονομικό Περιβάλλον.....	47
4.4 Διεθνής Οικονομική Κρίση – Ελλάδα και Ευρωζώνη.....	51
4.5 Διεθνής Οικονομική Κρίση – Κύπρος και Ευρωζώνη.....	54
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	63
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	65

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα μελέτη αναλύονται σύγχρονα οικονομικά θέματα που αφορούν και ταλανίζουν τις τελευταίες δεκαετίες τις οικονομίες των χωρών. Τα θέματα παρουσιάζονται σταδιακά ώστε να μπορεί ο αναγνώστης να ακολουθήσει την εξέλιξη των γεγονότων. Σε πρώτη φάση αναλύονται οι σύγχρονοι κανόνες που διέπουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Βασιλεία I, II και III) τραπεζικές κρίσεις και η προοδευτικότητά τους μέσα στον χρόνο. Κατόπιν παρουσιάζονται οι διάφοροι κίνδυνοι που διατρέχουν οι τράπεζες και στη διαχείρισή τους. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στην οικονομική κρίση της αμερικανικής οικονομίας, που ξεκίνησε το 2007, και εξαπλώθηκε μέσα στον χρόνο στις δυτικές χώρες. Τέλος σε σχέση με τα εποπτικά μέσα και τους κινδύνους γίνεται ανάλυση στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην Κύπρο την στιγμή της παρούσας μελέτης. Το θεσμικό πλαίσιο που παρουσιάζεται επικεντρώνεται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και στην χρηματοπιστωτική κρίση που εξελίχθηκε τα χρόνια της ύφεσης (2007-2013).

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής είναι ο αναγνώστης να κατανοήσει το ρόλο της εποπτείας, τους διάφορους κινδύνους και την χρηματοοικονομική αλλαγή που λαμβάνει χώρα τα τελευταία χρόνια όχι μόνο στην χώρα μας αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Μέσω του θεσμικού πλαισίου της μελέτης αυτής μπορεί εύκολα να γίνει κατανοητό πως από την οικονομική κρίση μεταβλήθηκαν ο δανεισμός, το ύψος των καταθέσεων και πολύ περισσότερο τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

ABSTRACT

The present study analyzes contemporary economic matters involving blight the last decades the economies of countries. The issues presented gradually to enable the reader to follow the development of events. In the first phase analyzed the modern rules governing financial institutions (Basel I, II and III) banking crises and progressiveness through time.

At present the various risks faced by banks and their management. Then, we refer to the economic crisis in the United States economy, which began in 2007, and spread through time in western countries.

Finally in relation to the supervisory instruments and risks are analyzed to financial institutions in Cyprus at the time of this study. The institutional framework presented focuses on financial institutions and the financial crisis that has evolved over the years of the recession (2007-2013).

The purpose of this thesis is the reader to understand the role of supervision, the various risks and financial change occurring in recent years not only in our country but also globally. Through the institutional framework of this study can easily be understood how the financial crisis changed the loan, the amount of deposits and much more nonperforming loans.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη του Δρ. Αντρέα Χαρίτου, τον οποίο θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, για την πολύτιμη καθοδήγηση του από το αρχικό στάδιο της μελέτης μου, για τις απόψεις και τη βοήθεια του.

Ευχαριστώ πολύ όλους τους καθηγητές μου για την σημαντική συμβολή τους και την γνώση την οποία μου μετέδωσαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Ας μου επιτραπεί να αφιερώσω τη διπλωματική μου εργασία στη μνήμη του πατέρα μου, Γιώργου, που ήταν πάντοτε περήφανος για μένα.

Τις βαθιές μου ευχαριστίες, στην οικογένεια μου για την αμέριστη αγάπη τους, στον σύζυγό μου και την γλυκιά Μαριγούλα μου για την υπομονή και κατανόηση που υπέδειξαν για τις ώρες εκείνες που δεν ήμουν μαζί τους και τέλος στον άνθρωπο εκείνο που με την προτροπή και την στήριξη του έφθασα σήμερα να είμαι εδώ.

ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στο Πρώτο Κεφάλαιο γίνεται μια ανάλυση της Βασιλείας και των κανονιστικών πλαισίων των τραπεζών. Αρχικά παρουσιάζεται η Επιτροπή της Βασιλείας, οι λόγοι σύστασής της και τα κράτη - μέλη που μετέχουν στην Επιτροπή της Βασιλείας. Κατόπιν γίνεται αναφορά στην Βασιλεία I, το Πρώτο Σύμφωνο της Επιτροπής και στους κανόνες που διέπουν το τραπεζικό σύστημα. Αμέσως μετά γίνεται αναφορά στην Βασιλεία II, και στους στόχους – πυλώνες της. Αναλύονται οι τρεις πυλώνες του Δεύτερου Συμφώνου. Τέλος γίνεται σύντομη αναφορά στη Βασιλεία III, στο κανονιστικό πλαίσιο που επίκειται να εφαρμοστεί στον χρηματοπιστωτικό κόσμο τα επόμενα χρόνια.

Στο Δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των κινδύνων και στη διαχείριση τους. Στον υπολογισμό των αριθμοδεικτών CAMELS και στην αξιολόγηση των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Στο Τρίτο Κεφάλαιο παρουσιάζεται η οικονομική κρίση του 2007. Αρχικώς αναλύεται η πορεία της κρίσης, γίνεται αναφορά στα αίτια και στους λόγους που εκδηλώθηκε στην αμερικανική οικονομία, στα χαρακτηριστικά της και στις διάφορες επιπτώσεις που είχε ανά το παγκόσμιο.

Στο Τέταρτο Κεφάλαιο, παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο της μελέτης αυτής. Μέσα από τα παραπάνω κεφάλαια παρουσιάστηκαν τα κανονιστικά πλαίσια – εποπτεία και Βασιλεία I, II και III, οι κίνδυνοι και η διαχείριση τους αλλά και η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007. Το κεφάλαιο αυτό εστιάζει στο χρηματοπιστωτικό σύστημα στην Κύπρο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πολλοί οικονομολόγοι αντιπαραβάλλουν την ύφεση του 1929 με την πρόσφατη κρίση που ακόμα διανύουμε, την κρίση του 2007. Οι οικονομικές αυτές υφέσεις έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά και όπως τα πράγματα εξελίσσονται δείχνουν ότι τα χειρότερα έπονται. Ο αντίκτυπος δεν είναι μόνο οικονομικός αλλά και σημαντικά κοινωνικός, καθώς η ανεξέλεγκτη ανεργία και ο καλπάζοντας πληθωρισμός που χτυπά τις ευρωπαϊκές χώρες βαθαίνει την ύφεση.

Ένα ευνόητο ερώτημα που δημιουργείται είναι: «Πώς έχουμε φθάσει στο σημείο αυτό;» «Πώς οι τόσες δικλίδες ασφαλείας των τραπεζών και πώς τα κανονιστικά πλαίσια δεν κατάφεραν να διαφυλάξουν τον χρηματοπιστωτικό τομέα και την φερεγγυότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι στους πολίτες;» και «γιατί τα κανονιστικά πλαίσια που συστάθηκαν, Βασιλεία I και II, δεν έχουν καταφέρει να συγκρατήσουν την κατακόρυφη πτώση των εθνικών οικονομιών;». «Το νέο κανονιστικό πλαίσιο άραγε θα είναι αρκετό για την ανάκαμψη του χρηματοπιστωτικού συστήματος;».

Τα παραπάνω ερωτήματα εγείρονται καθώς η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 εξαπλώνεται με την μορφή «ντόμινο» και σήμερα εδρεύει ως επί των πλείστων στις ευρωπαϊκές χώρες.

Η διπλωματική αυτή εργασία αποσκοπεί στην μελέτη των κανονιστικών πλαισίων – εποπτεία και Βασιλεία I, II και III, στους διάφορους κινδύνους και τη διαχείρισή τους όπως και στην Χρηματοπιστωτική Κρίση του 2007. Επίσης δίνεται μεγάλη βάση στην μεταφορά αυτών στο τραπεζικό σύστημα στην Κύπρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο – ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ: ΕΠΟΠΤΕΙΑ – ΒΑΣΙΛΕΙΑ I, II, III

1.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (BCBS)

1.1.1 Εισαγωγή

Η επιτροπή της Βασιλείας έχει συσταθεί το 1974 από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών της «Ομάδας των 10» (G10). Η επιτροπή αυτή συνεδριάζει τέσσερις φορές τον χρόνο και τα μέλη της είναι εκπρόσωποι από τα κράτη Η.Π.Α, Γερμανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Μ. Βρετανία, Καναδά, Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία, Ελβετία, Σουηδία, Βέλγιο και Λουξεμβούργο. Πόλη της Βασιλείας η Ελβετία όπου εκεί εδρεύει η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank Of International Settlements), υπό την αιγίδα της οποίας λειτουργεί η Επιτροπή της Βασιλείας. Αποτελεί ένα forum χωρίς νομική εξουσία, τα συμπεράσματα της οποίας δεν έχουν νομική ισχύ όμως αποσκοπούν στη διαμόρφωση γενικών εποπτικών κατευθύνσεων και βέλτιστων πρακτικών.

1.1.2 Ιστορική Αναδρομή

Το 1974 οι κεντρικές τράπεζες δέκα κρατών (G10) σύστησαν μία επιτροπή με έδρα τη Βασιλεία της Ελβετίας που θα είχε στόχο της την επεξεργασία κανόνων για τη βελτίωση της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων όλου του κόσμου. Συγκεκριμένα, στόχος ήταν η δημιουργία μίας κεντρικής τράπεζας με παγκοσμιοποιημένο χαρακτήρα η οποία θα είχε υπό τον έλεγχο της την κεντρική τράπεζα κάθε χώρας και η τελευταία με την σειρά της τις εμπορικές τράπεζες οι οποίες δραστηριοποιούνται στη χώρα τους. Η τράπεζα αυτή ονομάστηκε Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και είχε βασικό της στόχο την συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών των μελών της με σκοπό την νομισματική και χρηματοοικονομική σταθερότητα. Κύριος στόχος ήταν η επέκταση του θεσμικού πλαισίου έτσι ώστε να πάρει μία διεθνή διάσταση και να διασφαλίσει ότι κανένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα δε θα διέφευγε της εποπτείας, όλες οι τράπεζες θα ακολουθούν κοινούς κανόνες έτσι ώστε ο ανταγωνισμός σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης, να είναι δίκαιος και να κινείται σε ένα προκαθορισμένο πλαίσιο.

Το νέο πλαίσιο που λειτουργίας των τραπεζών το οποίο πρότεινε η Επιτροπή της Βασιλείας, συνδέθηκε με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Αυτό σημαίνει ότι θα έπρεπε ο κίνδυνος τον οποίο αναλαμβάνει η κάθε τράπεζα από τις δραστηριότητες της να συνδέεται με την κεφαλαιακή της επάρκεια, δηλαδή τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας. Το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας εξελίσσεται κάθε φορά που εμφανίζονται προβλήματα στον τραπεζικό κλάδο και ενσωματώνονται σ' αυτό νέοι κανόνες. Έτσι έχουμε αρχικά τη Βασιλεία I, ακολουθεί η Βασιλεία II και σήμερα έχει ήδη ανακοινωθεί η Βασιλεία III.

1.2 Βασιλεία I

Με το ξεκίνημα από τη Βασιλείας I, δόθηκε έμφαση στις κεφαλαιακές απαιτήσεις οι οποίες αρχικά προσδιορίζονταν έναντι του πιστωτικού κινδύνου και αργότερα και έναντι των κινδύνων της αγοράς οι οποίοι ήταν και οι αιτίες κατά τη δεκαετία του 1970 χρεοκοπίας τραπεζών.

Η Βασιλεία I αφορούσε κυρίως το ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που θα έπρεπε να έχει μία τράπεζα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο του δανειακού της χαρτοφυλακίου, το οποίο και είχε οριστεί στο 8%. Για πρώτη φορά συνδέεται το ύψος των ιδίων κεφαλαίων με τον πιστωτικό κίνδυνο και τους κινδύνους της αγοράς και καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων.

Ιστορικά, το Σύμφωνο της Βασιλείας I βασιζόταν σε τέσσερις πυλώνες (pillars):

- Ο πρώτος πυλώνας (Constituents of Capital) προσδιορίζει τα είδη κεφαλαίου που συμπεριλαμβάνουν τα αποθεματικά και σε ποιο ποσοστό θα πρέπει να διατηρούν κάθε είδος οι τράπεζες. Οι δύο τύποι ιδίων κεφαλαίων είναι το Tier1 όπου συμπεριλαμβάνονται όλα τα ρευστά και αυτά που είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία και το Tier2 όπου συμπεριλαμβάνονται τα ρευστά που προέρχονται από πωλήσεις πάγιων στοιχείων, υβριδικοί τίτλοι και τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης. Και οι δύο τύποι ιδίων κεφαλαίων είναι απαραίτητο να τηρούνται στο ίδιο νόμισμα.
- Ο δεύτερος πυλώνας (Risk Weighting) αφορά τη θέσπιση ενός συστήματος αξιολόγησης του κινδύνου στο ενεργητικό των τραπεζών το οποίο συμπεριλαμβάνει τις ακόλουθες κατηγορίες οι οποίες διαφοροποιούνται ανάλογα του κινδύνου που εμπεριέχουν:

- Στοιχεία του ενεργητικού χωρίς κίνδυνο όπως μετρητά και βαρύνεται με συντελεστή 0%
- Στοιχεία με μικρό κίνδυνο όπως δάνεια που χορηγούνται σε τράπεζες κρατών-μελών του ΟΟΣΑ και απαιτήσεις από κεντρικές τράπεζες και βαρύνονται με συντελεστή 20%
- Στεγαστικά Δάνεια και ο συντελεστής αυξάνεται στο 50%
- Στοιχεία ενεργητικού που εμπεριέχουν εξαιρετικά μεγάλο κίνδυνο όπως είναι δάνεια που χορηγούνται σε τράπεζες κρατών-μη μελών του ΟΟΣΑ και βαρύνονται με συντελεστή 100%
- Στοιχεία ενεργητικού που μπορεί να βαρύνονται με οποιοδήποτε συντελεστή και κατηγοριοποιούνται ξεχωριστά κατά την κρίση της τράπεζας

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ο δεύτερος πυλώνας δρα συνδυαστικά με εγκυκλίους που αφορούν την έκθεση σε μεγάλους κινδύνους.

- Ο τρίτος πυλώνας (A Target Standard Ratio) στην ουσία ενοποιεί τους δύο προηγούμενους πυλώνες, δηλαδή απαιτεί από τις τράπεζες να διατηρούν στοιχεία ενεργητικού που βαρύνονται με συντελεστές του δεύτερου πυλώνα μέχρι και 8% του συνολικού ενεργητικού τους.
- Ο τέταρτος πυλώνας (Transitional and Implementing Arrangements) αφορά τη δημιουργία ενός ισχυρού εποπτικού συστήματος από τις κεντρικές τράπεζες που θα διασφαλίζει την εφαρμογή των οδηγιών της Επιτροπής της Βασιλείας.

Με την επιβολή ενός ελάχιστου ενιαίου δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, το Σύμφωνο της Βασιλείας για πρώτη φορά έχει εναρμονίσει το διεθνές εποπτικό σύστημα, αφού ο υπολογισμός του 8% του συντελεστή φερεγγυότητας γίνεται με τον ίδιο τρόπο από όλες τις τράπεζες ενώ με τον τέταρτο πυλώνα η αναθεώρηση αφορούσε την προσθήκη στο σταθμισμένο ενεργητικό στοιχείων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών έτσι ώστε να αντιπροσωπεύεται και ο κίνδυνος αγοράς πέραν του πιστωτικού κινδύνου.

Σύμφωνα με το σύμφωνο της Βασιλείας I ισχύει ότι :

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος Αγοράς}} \geq 8\%$$

ή

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο Ενεργητικό} + (12,5 \times \text{Κίνδυνος Αγοράς})} \geq 8\%$$

Παρόλο που η Βασιλεία έθεσε αυστηρούς κανόνες, τη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν νέες αιτίες που οδήγησαν σε πτώχευση αρκετές τράπεζες οι οποίες συνδέονταν με τις διαδικασίες που ακολουθούσαν οι τράπεζες για τη λήψη αποφάσεων – λειτουργικός κίνδυνος.

Ήταν εμφανές ότι το πλαίσιο της Βασιλείας I θα έδινε κίνητρο για την επίτευξη μεγάλων περιθωρίων κέρδους των επιχειρηματικών δανείων χαμηλής διαβάθμισης χωρίς την παράλληλη αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων (εποπτικό arbitrage). Αυτό είχε ως συνέπεια την υποβάθμιση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου αρκετών τραπεζών χωρίς την ταυτόχρονη αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των προβλέψεων για επισφάλειες.

Αν και οι κατευθυντήριες γραμμές της Βασιλείας I απευθύνονταν σε αναπτυγμένες χώρες να αναφέρουμε ότι αρκετά αναδυόμενα κράτη ενσωμάτωσαν τις οδηγίες της έχοντας ως σκοπό τους την επίτευξη οικονομικής σταθερότητας και την πρόσβαση σε φθηνό χρήμα, αφού και τα δύο αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για να προσελκύσουν άμεσες ξένες επενδύσεις και να πετύχουν οικονομική ανάπτυξη.

Η Συμφωνία της Βασιλείας I απέτυχε να καταστήσει το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα λιγότερο ασταθές, προκειμένου να αποτρέψει την εκδήλωση χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Απέτυχε επίσης να εξομαλύνει τις συνθήκες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος (Γεράσιμος Γ. Σαπουτζόγλου, Χαράλαμπος Ν. Πεντότης, Τόμος Β΄, 2009).

1.3 Βασιλεία II

Η Επιτροπή της Βασιλείας το 1999 εξέδωσε το «Αναθεωρημένο πλαίσιο για τη διεθνή σύγκλιση στη μέτρηση κεφαλαίου και 10 ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων» (“A Revised Framework on International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards”), το οποίο σε συνέχεια του πρώτου ονομάστηκε Βασιλεία II.

Το 2001, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομέρειες οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το

2004. Όσον αφορά τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης, για να ενσωματώσουν τις οδηγίες της Βασιλείας, θα πρέπει από πριν να γίνουν αποδεκτές από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία με την σειρά της έχει εκδώσει κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο στην πραγματικότητα βρισκόταν στην ίδια γραμμή με τις προτάσεις του αναθεωρημένου κειμένου της Βασιλείας. Έτσι στις 26 Ιουνίου 2004 εκδόθηκε το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας το οποίο είναι γνωστό ως Βασιλεία II.

Στην ΕΕ η μετάβαση από τη Βασιλεία I στη Βασιλεία II έγινε με την Οδηγία 2006/48 ΕΚ, με τον καθορισμό των στόχων του θεσμικού πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας.

Οι βασικοί στόχοι του νέου συμφώνου έγκεινται σε τρεις κατευθύνσεις:

- Να δημιουργηθεί διαφανής και σταθερή αγορά, η οποία θα διασφαλίζεται από την συνεχή εποπτική διαδικασία,
- Να μηδενιστεί ο κίνδυνος από διαφορετικές μορφές δραστηριοτήτων και να υποχρεωθούν έτσι οι τράπεζες να λαμβάνουν μέτρα πλήρους κάλυψης του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων που αναλαμβάνουν
- Σταδιακά να συγκλίνει το ύψος των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών, με την πραγματοποίηση ελέγχων από τις εποπτικές αρχές ως προς τα αποτελέσματα της αποτίμησης των εμπορικών τραπεζών για τους κινδύνους που απολαμβάνουν.

Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας αποτελείται από τρεις πυλώνες:

- Πυλώνας I: Καθορίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αντισυμβαλλομένου, του κινδύνου αγοράς και του λειτουργικού κινδύνου.
- Πυλώνας II: Καθορίζεται ο σκοπός της σχεδιαζόμενης διαδικασίας που ακολουθείται από τις εποπτικές αρχές σχετικά με την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών και μετά θεσπίζονται οι γενικές κατευθύνσεις που διέπουν την σχεδιαζόμενη διαδικασία. Ο Πυλώνας II λειτουργεί ως συμπλήρωμα του Πυλώνα I αφού τώρα υπολογίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις πέραν των εποπτικών κεφαλαίων.
- Πυλώνας III: Ενισχύει την πειθαρχία της αγοράς με τη δημοσιοποίηση συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που συνδέονται με την κεφαλαιακή επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνει και τον τρόπο που τους διαχειρίζεται η τράπεζα. Κάποια από τα στοιχεία αυτά οφείλουν να

δημοσιοποιούνται σε τριμηνιαία βάση, άλλα σε εξαμηνιαία κ άλλα σε ετήσια βάση.

Οι τρεις Πυλώνες του νέου Συμφώνου λειτουργούν συμπληρωματικά και αλληλοενισχυόμενα και πρέπει να εφαρμόζονται συνολικά αλλιώς η εποπτεία δεν μπορεί να πετύχει τους στόχους της.

Ειδικότερα, ο Πυλώνας I της Βασιλείας II παρουσιάζει τις πιο κάτω αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο:

- Τροποποιείται η έως τότε τυποποιημένη μέθοδος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων και με το νέο σύμφωνο η μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου γίνεται με βάση τις αξιολογήσεις εξωτερικών οίκων πιστοληπτικής αξιολόγησης. Παρ' όλα αυτά διατηρείται η λογική της Βασιλείας I βάσει της οποίας ο κίνδυνος εντάσσεται σε συγκεκριμένες κλίμακες προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Συμπερασματικά, η προσέγγιση αυτή αποκτά μεγαλύτερη αξιοπιστία.
- Ο υπολογισμός του πιστωτικού κινδύνου μπορεί να γίνει και βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης τα οποία σχεδιάζονται συνήθως και αναπτύσσονται από ειδικούς οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης και τα χρησιμοποιεί η τράπεζα ως εσωτερικά συστήματα. Η προσέγγιση αυτή προσφέρει δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου, τη θεμελιώδη μέθοδο και την προηγμένη ή εξελιγμένη μέθοδο. Απαραίτητη είναι η εκτίμηση τεσσάρων παραμέτρων που βασίζονται σε ιστορικά στοιχεία των πελατών της τράπεζας για τον υπολογισμό των σταθμίσεων των κινδύνων: $EL = PD * LGD * EAD$.

Η 1^η παράμετρος σχετίζεται με την πιθανότητα αθέτησης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου, η 2^η παράμετρος δίνει μία εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημιάς, η 3^η παράμετρος δίνει την εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος και η 4^η παράμετρος είναι το μέγεθος της διάρκειας που έχει απομείνει μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων. Σημειώνουμε ότι η ποσοτικοποίηση των παραμέτρων αυτών θα πρέπει να γίνεται πλήρως τεκμηριωμένα και να ανανεώνεται τουλάχιστον σε ετήσια βάση.

- Διαμορφώνεται ένα αναλυτικό πλαίσιο για την εποπτική μεταχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων κάτι το οποίο απουσίαζε από το αρχικό σύμφωνο.

- Οι τράπεζες οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις θα έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν μεθόδους άμβλυνσης του κινδύνου για να μειώσουν έτσι τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις τους.
- Εισάγονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου και η Βασιλεία II προτείνει τρεις μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων κατά του λειτουργικού κινδύνου: α) μέθοδος του βασικού δείκτη, β) τυποποιημένη μέθοδος και γ) εξελιγμένη μέθοδος μέτρησης.

Έτσι η νέα εξίσωση του δείκτη φερεγγυότητας σχηματίζεται ως εξής:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + (12,5 * \text{Κίνδυνος Αγοράς}) + \text{(Λειτουργικός Κίνδυνος)}} \geq 8\%$$

Ο πρώτος πυλώνας της νέας συνθήκης, παρέχει νέες μεθόδους και δικλίδες ώστε να αντιμετωπίζονται και να υπολογίζονται όλοι οι κίνδυνοι της αγοράς.

Επίσης παρέχονται κίνητρα για την υιοθέτηση ισχυρότερων προσεγγίσεων ώστε να εκτιμούν ικανοποιητικότερα τον κίνδυνο και έτσι να διακρατούν λιγότερες κεφαλαιακές υποχρεώσεις, έναντι του κινδύνου (Παναγόπουλος και Βλαμής, 2008: 14-24).

Ο Πυλώνας II στοχεύει στην ενθάρρυνση της τήρησης υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Συγκεκριμένα ο Πυλώνας II αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές:

- Πρόβλεψη για διαδικασίες από τα πιστωτικά ιδρύματα που αφορούν την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής όσον αφορά τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.
- Καθιέρωση της εξουσίας του εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών
- Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελαχίστου ορίου, το οποίο έχει καθοριστεί στο 8% σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα

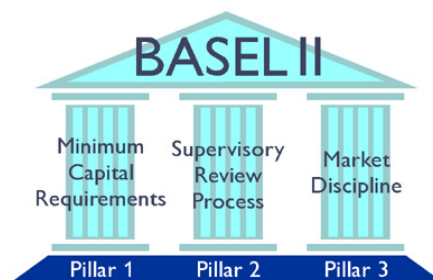

- Καθιέρωση της εξουσίας για έγκαιρη παρέμβαση των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας κάποιου πιστωτικού ιδρύματος.

Η διαδικασία της εποπτείας του Πυλώνα II αποτελεί μία από τις βασικές καινοτομίες του νέου συμφώνου αφού μεταφέρει το ενδιαφέρον των εποπτικών αρχών στο επίπεδο της μικροπροληπτικής εποπτείας και παρέχει τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων των οποίων οι δραστηριότητες περιέχουν μεγαλύτερο συστηματικό κίνδυνο.

Ο Πυλώνας III εισάγει διατάξεις οι οποίες αναφέρονται στις πληροφορίες που παρέχουν τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό όσον αφορά το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την στρατηγική που ακολουθείται με σκοπό να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Δηλαδή οι τράπεζες έχουν την υποχρέωση να γνωστοποιούν στοιχεία τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα έτσι ώστε να ενισχύεται η πειθαρχία που επιβάλλεται από την αγορά όσον αφορά τους κανόνες ορθής διαχείρισης κινδύνων.

Η τυποποιημένη μορφή παρουσίασης των πληροφοριών οι οποίες αφορούν τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται το πιστωτικό ίδρυμα, τις διαδικασίες διαχείρισης του και την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων, προάγουν τη διαφάνεια και την συγκρισιμότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι εποπτικές αρχές παρακολουθούν πιο συστηματικά και με μεγαλύτερη λεπτομέρεια την οικονομική κατάσταση της κάθε τράπεζας. Η σημαντική αλλαγή έγκειται στις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου ο οποίος παρουσιάζει πρόβλημα ως προς τη δυσκολία μέτρησης του αφού αναφέρεται σε όλα τα είδη κινδύνων που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως πιστωτικοί κίνδυνοι ή κίνδυνοι αγοράς.

Πηγή: (Oesterreichische National Bank)

1.4 Βασιλεία III

Σε μία προσπάθεια να ανταπεξέλθει στην πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, το 2008, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία παρουσίασε το αναθεωρημένο πλαίσιο κανόνων και οδηγιών που αναφέρεται στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών. Τα κείμενα διαβούλευσης, οι συστάσεις και οι κανόνες που εξέδωσε η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία από τον Ιούλιο του 2009 και μετά αποτελούν την Βασιλεία III. Η επιτροπή μελέτησε τα προβλήματα που οδήγησαν στην κρίση και με το νέο σύμφωνο πρότεινε την ενδυνάμωση των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας σε παγκόσμιο επίπεδο με στόχο την τόνωση των τραπεζών και την ενίσχυση της διαφάνειας στο τραπεζικό σύστημα. Οι αλλαγές αυτές αποβλέπουν στην ενδυνάμωση της κάθε τράπεζας ξεχωριστά και στην αντιμετώπιση των συστημικών κινδύνων.

Συγκεκριμένα βάσει της Βασιλείας III:

- Αυξάνονται τα επίπεδα συνέπειας και διαφάνειας όσον αφορά την κεφαλαιακή διάρθρωση. Το Κεφάλαιο Tier 1 θα το συνθέτουν οι κοινές μετοχές και τα παρακρατηθέντα κέρδη. Θα υπάρξει εναρμόνιση των στοιχείων του Κεφαλαίου Tier 2 και το Κεφάλαιο Tier 3 καταργείται.
- Ενδυναμώνεται το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας από πλευράς κάλυψης κινδύνων. Συγκεκριμένα: Για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κινδύνων που έχουν να κάνουν με αγοραπωλησίες σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων αυξάνονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών. Θωρακίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για πιστωτικά ανοίγματα αντισυμβαλλομένων που προέρχονται από συμφωνίες επαναγοράς, παράγωγα προϊόντα του πιστωτικού ιδρύματος κ.ά. Διευρύνονται τα ελάχιστα όρια κεφαλαιακών απαιτήσεων αναφορικά με τα προαναφερθέντα ανοίγματα. Παρέχονται κίνητρα για τη μεταφορά των συμβολαίων παραγώγων των οποίων οι αγοραπωλησίες γίνονται εκτός χρηματιστηρίου στους κύριους αντισυμβαλλόμενους. Παρέχονται κίνητρα για πιο σφικτή διαχείριση κινδύνων σε σχέση με πιστωτικά ανοίγματα αντισυμβαλλομένων.
- Εισάγεται απλοποιημένος δείκτης κεφαλαιακής εξάρτησης ο οποίος λειτουργεί συμπληρωματικά του υφιστάμενου πλαισίου της Βασιλείας II. Στόχος του δείκτη αυτού είναι: α) να θέσει ελάχιστα όρια μόχλευσης στον τραπεζικό τομέα έτσι ώστε να μειωθεί ο δανεισμός των τραπεζών οι οποίες

κατά τη διάρκεια της κρίσης αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα που οφείλονταν στον υπερδανεισμό τους, β) να εισαγάγει πρόσθετες δικλίδες ασφαλείας έναντι πιθανών αστοχιών που προήλθαν από υποδείγματα μέτρησης κινδύνου διαμέσου εφαρμογής πιο απλών μεθόδων μέτρησης που δεν υπολογίζουν κεφαλαιακές απαιτήσεις κατά χαρτοφυλάκιο αλλά συνολικά.

- Εισάγεται σειρά μέτρων ενίσχυσης της διακράτησης κεφαλαίων για αντιμετώπιση μελλοντικών δυσμενών συνθηκών. Πρόκειται για μέτρα που έχουν σκοπό: α) τον περιορισμό υπέρμετρων διακυμάνσεων των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων β) τον υπολογισμό προβλέψεων που περισσότερο θα βασίζεται στη προβολή σε μελλοντικό στάδιο γ) τη μακροπρόθεσμη προστασία του πιστωτικού ιδρύματος κατά τη διάρκεια περιόδων υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης δ) τη χρήση δεδομένων μακροπρόθεσμα για τον υπολογισμό πιθανοτήτων αθέτησης ε) την υποχρεωτική χρήση των εκτιμήσεων LGD κατά τη διάρκεια οικονομικής ύφεσης στ) την καλυτέρευση της βαθμονόμησης των υποδειγμάτων μέτρησης κινδύνων τα οποία μετασχηματίζουν τις εκτιμώμενες ζημιές σε κεφαλαιακή απαίτηση ζ) τη διενέργεια ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων όπου θα προβλέπεται περαιτέρω άμβλυνση των πιστωτικών ασφαλιστρών κινδύνου στα σενάρια που αφορούν περιόδους οικονομικής ύφεσης η) την αλλαγή του λογιστικού χειρισμού της αναμενόμενης ζημιάς.
- Εισάγεται πρότυπο ελάχιστης ρευστότητας σε παγκόσμιο επίπεδο για πιστωτικά ιδρύματα με διεθνείς δραστηριότητες όπου περιλαμβάνεται Δείκτης Ρευστότητας 30 ημερών.
- Σε περίπτωση που υπάρχει σημαντική οικονομική ανάπτυξη οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να παρακρατούν υψηλότερο αποθεματικό από ότι προβλέπεται συνήθως έτσι ώστε να μπορούν να καλύπτουν ή να ενισχύουν το Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας σε περιόδους ύφεσης ή κρίσης.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι υπάρχει και η άποψη η οποία υποστηρίζει ότι οι παρεμβάσεις των ρυθμιστικών αρχών δημιουργούν προβλήματα στην πραγματική οικονομία και πολλές φορές οδηγούν στη δημιουργία ειδών φούσκας με αποτέλεσμα την εμφάνιση κρίσεων. Όσο πιο πολλές απαιτήσεις επιβάλλονται στη λειτουργία του ρυθμιζόμενου φορέα τόσο πιο μεγάλο είναι το λειτουργικό κόστος του φορέα και κατά συνέπεια οι χορηγήσεις στην πραγματική οικονομία θα είναι ακριβότερες με

αποτέλεσμα να επέλθει δυσκολία στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και μείωση των δραστηριοτήτων τους με συνέπεια την ύφεση που οδηγεί στην ανεργία.

Οι νέες ρυθμιστικές αρχές παγκοσμίως αποφάσισαν να καθιερώσουν υψηλότερα κριτήρια για την κεφαλαιακή επάρκεια σε περίοδο 5 – 10 ετών, ξεκινώντας από το 2013. Οι συγκεκριμένες προτάσεις αποτελούν τη βάση στη συνεδρίαση της 12^{ης} Σεπτεμβρίου του 2013 της ομάδας των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών και των επικεφαλής των εποπτικών αρχών, οι οποίοι θα αποφασίσουν για τη μεταρρύθμιση του ρυθμιστικού πλαισίου. Οι μεταρρυθμίσεις έχουν στόχο να καταστήσουν τις τράπεζες παγκοσμίως πιο ευέλικτες μετά από την υπάρχουσα εμπειρία της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Συγκεκριμένα οι τράπεζες καλούνται πλέον να διπλασιάσουν το ποσοστό των κεφαλαίων τους, έχοντας ωστόσο μία προθεσμία δέκα ετών για να συμμορφωθούν στους νέους κανόνες.

Ταυτόχρονα, η Επιτροπή της Βασιλείας απαιτεί πλέον από τα πιστωτικά ιδρύματα παγκοσμίως να έχουν ίδια κεφάλαια που θα ανέρχονται στο 7% των κεφαλαίων τους καθώς και επιπλέον 2,5% «προφύλαξη» προκειμένου να μπορούν να ανταπεξέλθουν σε μελλοντικά σενάρια προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων.

Ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, Γ. Προβόπουλος, σε ομιλία του σε συνέδριο που διοργανώνει η ΤτΕ για το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης ανέφερε πως οι νέοι κανόνες της Βασιλείας III ενδεχομένως να οδηγήσουν σε επιβράδυνση της πιστωτικής ανάπτυξης, καθώς οι εμπορικές τράπεζες ίσως χρειαστεί να ακολουθήσουν περιοριστικές πολιτικές χορηγήσεων.

Όπως ανέφερε, το πλαίσιο της Βασιλείας III, θέτει αυστηρότερους κανόνες σε ότι αφορά τα κεφάλαια και την ρευστότητα σε σχέση με αυτούς που ήδη ισχύουν και θα ενθαρρύνουν τις τράπεζες να βασιστούν περισσότερο στις καταθέσεις.

Τόνισε επίσης την ανάγκη διαμόρφωσης και εφαρμογής οικονομικών πολιτικών οι οποίες θα αφορούν την ανάδειξη εναλλακτικών πηγών ανάπτυξης. Για παράδειγμα η ανάπτυξη που βασίζεται όλο και πιο πολύ στις εξαγωγές θα βοηθήσει στην αποφυγή φαινομένων «φούσκας» και θα είναι μία ανάπτυξη περισσότερο διατηρήσιμη. Πολιτικές που ενθαρρύνουν τη μεγαλύτερη ευελιξία στην αγορά εργασίας, ανταγωνιστικές αγορές προϊόντων και ένα βελτιωμένο επιχειρηματικό περιβάλλον θα είναι αποφασιστικής σημασίας (www.greenbusiness.gr)

Αναφέρει ο Χρήστος Καλαμπόκης, οικονομολόγος και ανώτατο τραπεζικό στέλεχος: «Όλοι γνωρίζουμε ότι ο χρηματοπιστωτικός τομέας είναι η καρδιά της οικονομίας. Κάθε υπερβολή την εξασθενεί και στρέφεται ενάντια στο σώμα, δηλαδή την πραγματική οικονομία» («Η Καθημερινή», 22 Απριλίου 2012)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

2.1 Κίνδυνοι Τραπεζών

Ένα τραπεζικό ίδρυμα υπάρχει πιθανότητα να υποστεί ζημιές λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως:

- Κίνδυνος αγοράς
- Πιστωτικός κίνδυνος
- Κίνδυνος ρευστότητας
- Λειτουργικός κίνδυνος
- Επιτοκιακός κίνδυνος
- Κίνδυνος κεφαλαίου ή κίνδυνος φερεγγυότητας
- Κίνδυνος διακανονισμού πληρωμών
- Πολιτικός κίνδυνος
- Νομικός κίνδυνος
- Συναλλαγματικός κίνδυνος
- Κίνδυνος χρέους
- Κίνδυνος από πράξεις εκτός ισολογισμού

Οι κίνδυνοι παρουσιάζονται πιο κάτω σε συντομία:

2.1.1 Κίνδυνος Αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς αντανακλάται στη μεταβλητότητα της αξίας του χαρτοφυλακίου τιμών, η οποία οφείλεται στις αλλαγές των τρεχουσών τιμών των στοιχείων του ενεργητικού στη δευτερογενή αγορά. Κάνει την εμφάνιση του κυρίως στις αγοραπωλησίες τίτλων στη δευτερογενή αγορά ή στις ανοιχτές θέσεις σε ξένο συνάλλαγμα. Σε μία προσπάθεια τους οι τράπεζες να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο αυτό ανέπτυξαν εσωτερικά μοντέλα μέτρησης από τα οποία τα κυριότερα είναι: α) Προσέγγιση μεταβλητότητας – συσχέτισης (Προσέγγιση VAR), β) Ιστορική προσομοίωση (historic or back simulation), γ) Προσομοίωση Monte Carlo (Monte Carlo simulation).

2.1.2 Πιστωτικός Κίνδυνος

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που έχει να αντιμετωπίσει ένας τραπεζικός οργανισμός όταν οι πιστούχοι του αθετήσουν τις υποχρεώσεις τους απέναντι του. Βασικά ο κίνδυνος αυτός προέρχεται από τη σημαντική λειτουργία των τραπεζών που είναι η χορήγηση δανείων. Ως εκ τούτου ο έλεγχος της ποιότητας χαρτοφυλακίου χορηγήσεων αποτελεί σοβαρή προτεραιότητα για τις τράπεζες. Σημαντικοί δείκτες είναι: α) το ποσοστό των επισφαλών απαιτήσεων στο σύνολο των χρηματοδοτήσεων, β) το ποσοστό των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις στο σύνολο των χρηματοδοτήσεων σε καθυστέρηση και γ) ο δείκτης κάλυψης.

2.1.3 Κίνδυνος Ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας εμφανίζεται για τις τράπεζες όταν παρουσιαστεί αυξημένη ανάγκη για ρευστά από μέρους των καταθετών τους. Συγκεκριμένα μία χορήγηση δανείου είναι για την τράπεζα απαίτηση από τον δανειολήπτη (Ενεργητικό) και μία κατάθεση είναι υποχρέωση για την τράπεζα προς τον καταθέτη (Παθητικό), συνεπώς σημαντική από μέρους της τράπεζας είναι η σωστή και συνεχής διαχείριση του ενεργητικού και παθητικού της. Αυτό σημαίνει για μεν το ενεργητικό όσο το δυνατό μεγαλύτερη ρευστότητα για την αυξημένη απαίτηση των πελατών και για δε το παθητικό όσο το δυνατό αυξημένες καταθέσεις για τη δυνατότητα ανάληψης κεφαλαίων σε περιπτώσεις ανάγκης.

Ο κίνδυνος ρευστότητας δημιουργείται ξαφνικά ακόμα και από μία φήμη που θα κυκλοφορήσει μπορεί να πάρει επέκταση και να πανικοβάλλει τους καταθέτες οι οποίοι μαζικά να μαζευτούν έξω από τις τράπεζες για ανάληψη των χρημάτων τους. Αυτό πιθανόν να οδηγήσει και σε χρεοκοπία ένα τραπεζικό ίδρυμα. Ο κίνδυνος αυτός της ρευστότητας υπάρχει για το λόγο ότι οι αναλήψεις μπορούν να απαιτηθούν από τους καταθέτες οποιαδήποτε στιγμή παρόλο που κάποιες απ' αυτές πιθανόν να προϋποθέτουν ποινή για πρόωρη ανάληψη ενώ οι χορηγήσεις δεν μπορούν να απαιτηθούν από τις τράπεζες προτού περάσει ο χρόνος για τον οποίο έχουν χορηγηθεί.

Ένας τραπεζικός οργανισμός έχει τη δυνατότητα να διαχειριστεί την πιθανότητα απόσυρσης των καταθέσεων με δύο τρόπους: α) αγοράζοντας ρευστότητα (purchase

liquidity management) ή β) αποθηκεύοντας ρευστότητα (stored liquidity management).

2.1.4 Κίνδυνος Επιτοκίου

Οι μεταβολές του επιτοκίου της αγοράς έχουν σχέση με καθαρό εισόδημα από τόκους. Έτσι η διαχείριση ενεργητικού – παθητικού συνίσταται στη συντονισμένη παρέμβαση της διοίκησης της εμπορικής τράπεζας με σκοπό την ελαχιστοποίηση των κινδύνων επιτοκίου (ALMC – Asset-Liability Management Committee).

Τρεις είναι οι τρόποι διαχείρισης της ευαισθησίας του επιτοκίου: α) το υπόδειγμα ανοίγματος, στατικό ή δυναμικό, β) το υπόδειγμα του χρόνου μέχρι τη λήξη και γ) το υπόδειγμα μέσης διάρκειας αναμονής

2.1.5 Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος οφείλεται σε ανθρώπινα σφάλματα, λανθασμένες αποφάσεις της διοίκησης και πιθανές δυσχέρειες μεταξύ των βασικών παραγόντων της εταιρικής διοίκησης δηλαδή των μετόχων, των διευθυντικών στελεχών ή των εκπροσώπων των εργαζομένων.

Μία μορφή λειτουργικού κινδύνου είναι ο τεχνολογικός αυτός δηλαδή που προέρχεται είτε από βλάβη είτε από ελλείψεις των συστημάτων τεχνολογίας πληροφορικής. Άλλες μορφές μπορεί να είναι από γεγονότα όπως οι πυρκαγιές, οι σεισμοί ή άλλες φυσικές καταστροφές.

2.1.6 Κίνδυνος Χρέους

Ο κίνδυνος χρέους ή όπως αλλιώς ονομάζεται κίνδυνος χώρας δημιουργείται από την υψηλή έκθεση μίας τράπεζας σε δανεισμό συγκεκριμένου κράτους. Έχει να κάνει κυρίως με την περίπτωση κήρυξης παύσης πληρωμών από το συγκεκριμένο κράτος. Ένα τραπεζικό ίδρυμα δεν έχει στη διάθεση του τα συμβατικά εργαλεία διαχείρισης και κάλυψης για να αντιμετωπίσει αυτού του είδους τον πιστωτικό κίνδυνο. Επιπλέον, πέρα από τον κίνδυνο μία χώρας που δημιουργείται από την αρνητική πορεία της οικονομίας υπάρχει και η άλλη μορφή κινδύνου η οποία συνδέεται με το ευρύτερο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον της χώρας εγκατάστασης του

δανειζόμενου στο οποίο πιθανόν να παρουσιάζονται στοιχεία διαφθοράς, πολιτική αστάθεια ακόμη και διαμάχες με γειτονικά κράτη.

2.2 Διαχείριση Κινδύνων

Η διαχείριση των κινδύνων αποτελεί τις συντονισμένες ενέργειες της διοίκησης ενός πιστωτικού ιδρύματος με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στην καθαρή θέση, στα έσοδα ή στα κέρδη του από την επίδραση ενός ή περισσοτέρων κινδύνων.

Οι κίνδυνοι θα πρέπει να μελετώνται με μεγάλη προσοχή αφού τα τελευταία χρόνια φαίνεται πως οι τράπεζες δεν αποτελούν ασφαλείς επιχειρήσεις αλλά πιθανόν να οδηγηθούν και αυτές σε χρεοκοπία ανεξαρτήτως μεγέθους. Για το λόγο αυτό έχουν δημιουργηθεί μοντέλα πρόβλεψης της χρεοκοπίας των τραπεζών από τα οποία η πιο συνηθισμένη και αξιόπιστη μέθοδος είναι οι δείκτες CAMELS.

2.3 Βαθμολογία τραπεζών μέσω CAMELS

Η βαθμολογία των τραπεζών προσδιορίζεται από τους εξής δείκτες:

- Capital – Κεφαλαιακή Επάρκεια
- Asset quality – Ποιότητα Ενεργητικού
- Management – Ποιότητα Διοίκησης
- Earnings – Κερδοφορία
- Liquidity – Ρευστότητα
- Sensitivity to market risk – Ευαισθησία στον κίνδυνο της αγοράς

Οι δείκτες αυτοί παρέχουν στην κάθε τράπεζα μία βαθμολογία για την συνολική τους απόδοση αλλά και έξι ξεχωριστές βαθμολογίες για κάθε κατηγορία αριθμοδείκτη. Παρέχουν στον αναλυτή τη δυνατότητα να διακρίνει παράγοντες εάν υπάρχουν οι οποίοι μπορούν να συμβάλλουν στην χρεοκοπία μίας τράπεζας. Δίνουν τη δυνατότητα στον αναλυτή να προβλέψει την αποτυχία που σημαίνει χρεοκοπία της τράπεζας και να λάβει άμεσα τα μέτρα για αποφυγή της μαζικής ανάληψης των καταθέσεων από τους αποταμιευτές η οποία θα οδηγούσε στην κατάρρευση της.

Από τις αρχές της Βασιλείας II όπου προβλέπεται η Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης ανατέθηκε η συνολική ευθύνη για τον έλεγχο και την εποπτεία ενός εθνικού τραπεζικού συστήματος στην κεντρική τράπεζα του κάθε κράτους. Το

Σύστημα Αξιολόγησης Πιστωτικών Ιδρυμάτων βασίζεται στους αριθμοδείκτες CAMELS οι οποίοι εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ενώ λαμβάνουν υπόψη τους και ποιοτικά κριτήρια.

2.4 Σύστημα αξιολόγησης τραπεζικών ιδρυμάτων CAMELS

Η αξιολόγηση των τραπεζών θα πρέπει να γίνεται κάτω από μία κοινή μεθοδολογία, με κοινά κριτήρια και στοιχεία τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό, διεθνές επίπεδο κλάδου. Χρησιμοποιείται λοιπόν μία μεθοδολογία η οποία βασίζεται στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και γίνεται εξέταση συγκεκριμένων αριθμοδεικτών αλλά και ποιοτικών χαρακτηριστικών του κάθε τραπεζικού συστήματος.

2.4.1 Κεφαλαιακή Επάρκεια

Για την ομαλή λειτουργία μίας τράπεζας χρειάζεται να διαθέτει επαρκή κεφάλαια για να μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της. Η επάρκεια των κεφαλαίων της αποτελεί το βασικό μέλημα της διοίκησης κάθε τράπεζας αφού απεικονίζει το βαθμό εξασφάλισης των καταθετών της και την ικανότητα της να αντιμετωπίσει μία πιθανή αρνητική κατάσταση για την ίδια αλλά και για τον κλάδο ή μία περίπτωση γενικότερης κρίσης.

Οι τρόποι μέτρησης των κεφαλαίων είναι μέσω των: α) λογιστικών, β) οικονομικών και γ) εποπτικών κεφαλαίων.

Η κεφαλαιακή επάρκεια προσδιορίζεται από τους ακόλουθους παράγοντες:

- Το ύψος και την ποιότητα των κεφαλαίων
- Την ικανότητα της διοίκησης να ικανοποιήσει τις ανάγκες που προκύπτουν στον οργανισμό για επιπλέον κεφάλαιο
- Τη φύση και το μέγεθος των επισφαλών απαιτήσεων όπως επίσης και την ικανότητα για σωστή πρόβλεψη τους για να μπορεί να είναι και η αντιμετώπιση πιθανών ζημιών άμεση και αποτελεσματική
- Την ποιότητα αλλά και τη δυναμικότητα των κερδών
- Τις προοπτικές για ανάπτυξη που έχει ο οργανισμός
- Την πρόσβαση σε καινούριες αγορές για να προσελκύσει νέα κεφάλαια

Ο Αριθμοδείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Capital Adequacy Ratio, CAR):

$CAR = \text{Βασικά Κεφάλαια (Tier I)} + \text{Συμπληρωματικά Κεφάλαια (Tier II)} / \text{Σταθμισμένο \acute{\epsilon}\nuαντι του κινδύνου ενεργητικό.}$

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει κατά πόσο τα κεφάλαια είναι επαρκή για να αντιμετωπίσει η τράπεζα τους κινδύνους τους οποίους έχει αναλάβει. Υποχρεωτικά θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 8% με βάση τη Βασιλεία II.

Όσο πιο υψηλή τιμή έχει ο αριθμοδείκτης τόσο πιο μικρή είναι η ανάγκη για εξωτερική χρηματοδότηση και επομένως τόσο καλύτερη αποδοτικότητα από άλλες τράπεζες με χαμηλότερο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Και εννοείται πως όσων τραπεζικών οργανισμών ο δείκτης CAR είναι μεγαλύτερος από 8% θεωρείται ότι εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου στον οποίο εκτίθενται.

2.4.2 Ποιότητα Στοιχείων Ενεργητικού

Μέσα από την ποιότητα του ενεργητικού της τράπεζας φαίνεται ο βαθμός του πιστωτικού κινδύνου που υπάρχει αλλά και πιθανόν να υπάρξει και ο οποίος συνδέεται με τις απαιτήσεις της τράπεζας και παράλληλα δείχνει και την ικανότητα που έχει η διοίκηση της τράπεζας να αντιμετωπίζει τον κίνδυνο αυτό. Με τη χρησιμοποίηση αριθμοδεικτών εξετάζονται τα περιουσιακά στοιχεία που περιέχει το ενεργητικό του τραπεζικού οργανισμού και υπολογίζεται ο κίνδυνος που συμπεριλαμβάνεται στο καθένα από αυτά. Με αυτό τον τρόπο υπολογίζονται οι επισφάλειες που έχει το χαρτοφυλάκιο του.

Η ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού μίας τράπεζας και κατά κύριο λόγο του δανειακού χαρτοφυλακίου προσδιορίζεται από τους παρακάτω παράγοντες:

- Την επάρκεια μηχανισμών διαπίστωσης και αντιστάθμισης του πιστωτικού κινδύνου
- Το είδος και το ύψος των επισφαλών απαιτήσεων
- Τις προβλέψεις για την κάλυψη των απαιτήσεων
- Το βαθμό διαφοροποίησης και την ποιότητα των απαιτήσεων που συνθέτουν το χαρτοφυλάκιο

Ο αριθμοδείκτης που συνήθως χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της ποιότητας ενεργητικού είναι:

$$A = \text{Δάνεια σε καθυστέρηση} > 90 - \text{Προβλέψεις} / \text{Δάνεια}$$

Ο δείκτης δείχνει τις καθαρές καθυστερήσεις σε σχέση με το σύνολο των χορηγήσεων της τράπεζας. Όσο το δυνατόν μικρότερος τόσο το καλύτερο αφού αυτό σημαίνει ότι οι προβλέψεις για καθυστερήσεις βρίσκονται πιο κοντά στις καθυστερήσεις που τελικά πραγματοποιήθηκαν. Αυτό σημαίνει ότι ο τρόπος προβλέψεων ήταν σωστός και κατ' επέκταση έχουμε ένα αξιόπιστο και καλής ποιότητας χαρτοφυλάκιο.

2.4.3 Διοίκηση – Διαχείριση

Η διοίκηση της τράπεζας αναφέρεται στην ικανότητα που έχουν οι διευθυντές της να περιορίζουν τον κίνδυνο που εσωκλείεται σε κάθε δραστηριότητα της σχεδόν. Μ αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η ορθή και συνάμα αποδοτική λειτουργία της.

Η διοίκηση – διαχείριση προσδιορίζεται από τους παρακάτω παράγοντες:

- Το βαθμό αλλά και τον τρόπο που συμμετέχει η διοίκηση στη διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων της καθημερινά
- Την ευελιξία της διοίκησης να σχεδιάζει και να προσαρμόζει τις στρατηγικές της στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες
- Την ακρίβεια όπως επίσης και την αποτελεσματικότητα των συστημάτων πληροφόρησης
- Την επάρκεια μηχανισμών για εσωτερική εποπτεία

Κατά CAMELS ο αριθμοδείκτης ο οποίος χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση του προσδιοριστικού παράγοντα της διοίκησης είναι:

$M = \text{Έξοδα Διοίκησης} / \text{Πωλήσεις}$

Τόσο οι πωλήσεις όσο και τα έξοδα διοίκησης προέρχονται από την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης,

Σημειώνουμε ότι όσο μικρότερος είναι ο αριθμοδείκτης τόσο καλύτερη είναι η διοίκηση της τράπεζας.

2.4.4 Κερδοφορία

Ο αριθμοδείκτης της κερδοφορίας δείχνει όχι μόνο το ύψος των κερδών της τράπεζας αλλά και την ποιότητα των κερδών αυτών. Το μεγαλύτερο κομμάτι αντανακλά τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ δανειακού επιτοκίου και επιτοκίου καταθέσεων.

Όσον αφορά την αξιολόγηση της κερδοφορίας λαμβάνονται υπόψη οι πιο κάτω παράγοντες:

- Το ύψος, η τάση αλλά και η πιθανή σταθερότητα που παρουσιάζουν τα κέρδη
- Την ικανότητα της διοίκησης να χρησιμοποιεί τα αδιανέμητα κέρδη ως πηγές κεφαλαίων και στην συνέχεια για περαιτέρω δημιουργία κερδών
- Την απόδοση των συστημάτων πληροφόρησης και την επάρκεια των προβλέψεων
- Τις πηγές κεφαλαίων, την ποιότητα των κεφαλαίων αυτών και τους κινδύνους που περικλείουν

Με τους αριθμοδείκτες της κερδοφορίας γίνεται εκτίμηση της αποδοτικότητας της τράπεζας, της δυναμικότητας των κερδών της αλλά και της ικανότητας του διοικητικού της συμβουλίου.

Χρησιμοποιούνται οι παρακάτω αριθμοδείκτες:

1. Ο αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού (Return On Assets - ROA):

$$\text{ROA} = \text{Καθαρά Κέρδη} / \text{Μ.Ο. Ενεργητικού}$$

Ο δείκτης αυτός δείχνει την κερδοφορία της τράπεζας σε σχέση με το ενεργητικό της όπως επίσης και τον τρόπο που διαχειρίζεται τα περιουσιακά στοιχεία της για να έχει κέρδη. Εάν η τιμή του κυμαίνεται από 1% - 2,5% αυτό σημαίνει μία ικανοποιητική απόδοση - τόσο καλύτερη είναι η αποδοτικότητα του ενεργητικού της τράπεζας και επομένως τόσο καλύτερη είναι η αποδοτικότητα της διαχείρισης της περιουσίας της τράπεζας.

2. Ο αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων (Return On Equity):

$$\text{ROE} = \text{Καθαρά Κέρδη} / \text{Ίδια Κεφάλαια}$$

Ο δείκτης αυτός δείχνει την αποδοτικότητα των εσόδων σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας – τα αδιανέμητα κέρδη δηλαδή της τράπεζας και τα καταβεβλημένα από τους ιδιοκτήτες κεφάλαια.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός τότε τόσο αποδοτικότερα θεωρούμε ότι χρησιμοποιεί η τράπεζα τα ίδια της κεφάλαια.

Και οι δύο αριθμοδείκτες, ROA και ROE, προσδιορίζουν ένα δείκτη κερδοφορίας, E, που έχει ως αποτέλεσμα το μέσο όρο των δύο προηγούμενων. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός τόσο καλύτερη είναι η κερδοφορία της τράπεζας.

2.4.5 Ρευστότητα

Η ρευστότητα εκφράζει την ικανότητα που έχουν οι τραπεζικοί οργανισμοί να ανταποκρίνονται στις κεφαλαιακές ανάγκες της δραστηριότητάς τους αλλά και στις

χρηματοοικονομικές ανάγκες των πελατών. Με βάση τους κανόνες της Βασιλείας III η αξιολόγηση της ρευστότητας των τραπεζών προσδιορίζεται από δύο αριθμοδείκτες που είναι ο αριθμοδείκτης Κάλυψης Ρευστότητας και ο αριθμοδείκτης Σταθερής Καθαρής Χρηματοδότησης. Οι δείκτες αυτοί προσδιορίζουν τη βραχυχρόνια οικονομική κατάσταση της τράπεζας αλλά και την ικανότητα της να ανταπεξέλθει στις τρέχουσες ανάγκες για ρευστά διαθέσιμα.

Για την αξιολόγηση της ρευστότητας χρησιμοποιούνται οι πιο κάτω παράγοντες:

- Η επάρκεια των ταμειακών διαθεσίμων για την κάλυψη των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων
- Η φύση των περιουσιακών στοιχείων και η δυνατότητα που έχουν να μετατρέπονται σε χρήμα άμεσα
- Η αποδοτικότητα της διοίκησης απέναντι στους κινδύνους ρευστότητας
- Ο βαθμός διαφοροποίησης των πηγών κεφαλαίων
- Η δυνατότητα που υπάρχει για είσοδο σε νέες αγορές

Ο πρώτος αριθμοδείκτης ρευστότητας:

$L1 = \text{Δάνεια} / \text{Καταθέσεις}$, δείχνει ποια είναι η εξάρτηση της τράπεζας από τη διατραπεζική αγορά. Δείχνει ποια είναι η σχέση που υπάρχει μεταξύ των άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων του κυκλοφοριακού ενεργητικού της τράπεζας προς τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της. Όσο πιο μικρός είναι ο δείκτης τόσο καλύτερη είναι η ρευστότητα της τράπεζας.

Η τράπεζα θα πρέπει να χρηματοδοτεί σωστά μέσα από τις καταθέσεις και ταυτόχρονα να διασφαλίζει αποθεματικά κεφάλαια.

Ο δεύτερος αριθμοδείκτης ρευστότητας:

$L2 = \text{Κυκλοφοριακό Ενεργητικό} / \text{Μ.Ο. Ενεργητικό}$, δείχνει το βαθμό πόσες από τις υποχρεώσεις της η τράπεζα μπορεί να καλύψει από τα στοιχεία που έχει τη δυνατότητα να ρευστοποιήσει άμεσα. Όσο πιο μεγάλος είναι ο δείκτης αυτός τόσο καλύτερη είναι η ρευστότητα της τράπεζας.

Για τον προσδιορισμό του δείκτη ρευστότητας δίνεται ο μέσος όρος των δύο αριθμοδεικτών, L1 και L2, και όσο μεγαλύτερος είναι τόσο καλύτερη είναι και η τράπεζα.

Σημαντικό να σημειώσουμε ότι η ρευστότητα αποτελεί τον ιστορικά από παλαιότερα κίνδυνο που είχαν να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες, ας θυμηθούμε ειδικότερα την κρίση του 1929.

2.4.6 Ευαισθησία στους κινδύνους της αγοράς

Ο δείκτης αυτός δείχνει το βαθμό στον οποίο εξαρτάται η κερδοφορία της τράπεζας από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων αλλά και των ισοτιμιών συναλλάγματος όπως επίσης και από τις μεταβαλλόμενες τιμές πώλησης και αγοράς.

$S = \text{Σύνολο Αξιογράφων} / \text{Μ.Ο. Ενεργητικού}$

Όσο αφορά την ευαισθησία λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράμετροι:

- Η μεταβολή των εσόδων σε σχέση με τις μεταβολές των επιτοκίων
- Το είδος και η πολυπλοκότητα των κινδύνων που περιέχονται στις δραστηριότητες της τράπεζας
- Η ικανότητα της διοίκησης να αναγνωρίζει, να ελέγχει και να περιορίζει τους κινδύνους της αγοράς

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει την απόδοση που παράγεται στο σύνολο από το χαρτοφυλάκιο αξιογράφων της τράπεζας. Σκοπός είναι ο δείκτης να είναι χαμηλός αφού αυτό σημαίνει την καλύτερη αντίδραση της τράπεζας στους κινδύνους της αγοράς.

2.5 Διαδικασία υπολογισμού των CAMELS

Η διαδικασία που ακολουθείται για τον προσδιορισμό της τελικής βαθμολογίας CAMELS, συνοπτικά, είναι η ακόλουθη:

1. Υπολογισμός των έξι αριθμοδεικτών CAMELS
2. Επιλογή συντελεστών στάθμισης για τον κάθε αριθμοδείκτη
3. Βαθμολόγηση του κάθε αριθμοδείκτη της κάθε τράπεζας
4. Πολλαπλασιασμός του βαθμού της τράπεζας με τον αντίστοιχο συντελεστή βαρύτητας
5. Άθροιση των γινομένων των αριθμοδεικτών
6. Συνολική βαθμολογία και κατάταξη από την καλύτερη προς τη χειρότερη
7. Σχολιασμός αποτελεσμάτων επισημαίνοντας τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της κάθε τράπεζας
8. Επανάληψη όλων των πιο πάνω για σειρά ετών
9. Σχολιασμός της πορείας της τράπεζας διαχρονικά
10. Συμπεράσματα και προτάσεις

2.6 Διεθνείς οίκοι αξιολόγησης

Σημαντικός είναι ο ρόλος που διαδραματίζουν στο δανεισμών των κρατών οι αξιολογήσεις των διεθνών οίκων αξιολόγησης. Η βαθμολογία των οίκων αυτών αποτυπώνει την πιθανότητα χρεωκοπίας του κράτους το οποίο και εξετάζεται. Χαμηλή βαθμολογία σημαίνει τη μεγάλη πιθανότητα αποτυχίας και δυσμενέστερες προϋποθέσεις δανεισμού ή ακόμη και έξοδο από τη διεθνή αγορά και αναζήτηση κεφαλαίου από διεθνές οργανισμούς όπως είναι το ΔΝΤ. Όταν ένα κράτος υποβαθμιστεί αυτό σημαίνει κατ' επέκταση και αντίστοιχη υποβάθμιση των τραπεζών του. Οι ντόπιες επιχειρήσεις υποβαθμίζονται επίσης και οι πολίτες του κράτους αυτού δεν μπορούν να εξασφαλίσουν κανένα είδος δανείου. Επομένως η οικονομία του κράτους γενικότερα αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες ειδικότερα όσον αφορά τη ρευστότητα με αποτέλεσμα τη δημιουργία προβλημάτων λειτουργία και εκπλήρωσης υποχρεώσεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Οι οίκοι αξιολόγησης παρέχουν επίσης συμβουλές στους επενδυτές. Συγκεκριμένα παρέχουν έτοιμες μετρήσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο των εκδοτών αλλά και των αξιογράφων τους βοηθώντας, με τη δημοσίευση μίας ενιαίας κατάταξης, να διαλέξουν την καλύτερη δυνατή επένδυση.

Οι πιο αξιόπιστοι οίκοι σήμερα θεωρούνται οι αμερικάνικες εταιρείες Moody's, Standard & Poor's (S&P) και Fitch. Έχουν καθιερωθεί από τα χρηματιστήρια και την Επιτροπή Αξιών το 1975 ως εθνικοί στατιστικοί οργανισμοί αξιολόγησης. Σήμερα έχουν πετύχει να ασκούν τεράστια επιρροή στους επενδυτές με τις εκθέσεις και τις βαθμολογίες τους οδηγώντας τους σε επενδύσεις που κρίνουν ως τις πιο επιθυμητές.

Η αξιοπιστία των οίκων αξιολόγησης φαίνεται να αμφισβητείται έντονα ειδικότερα μετά από το 2007 όπου ενώ οι οίκοι βαθμολόγησαν με τρία Α την Lehman Brothers αυτή κατάρρευσε και αφού μετά από την άριστη βαθμολόγηση των τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων αυτά οδήγησαν στη κρίση των ακινήτων στις ΗΠΑ με αποτέλεσμα την παγκόσμια οικονομική κρίση.

Η διαδικασία αξιολόγησης κάνει επίσημα αρχή όταν ο εκδότης του δανείου το ζητήσει και υπογράψει με τον υπεύθυνο πελατείας του οίκου αξιολόγησης. Η συμφωνία με τους όρους και τις προϋποθέσεις που την αποτελούν είναι δεσμευτική. Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης και οι δύο πλευρές έχουν στενή συνεργασία και ο εκδότης δίνει όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται για την ολοκλήρωση της έκθεσης.

Αρχικά γίνεται αξιολόγηση του επιχειρηματικού προφίλ και των κινδύνων που αντιμετωπίζει ο εκδότης με τη βοήθεια αριθμοδεικτών για εντοπισμών των δυνατών και αδύνατων σημείων της επιχείρησης που εξετάζεται. Σκοπός της ανάλυσης είναι η εκτίμηση της πολιτικής σταθερότητας και των κοινωνικών πιέσεων, της δομής της οικονομίας και της προοπτικής ανάπτυξης του, της ανταγωνιστικότητας του διεθνούς εμπορίου, του διαθέσιμου εθνικού πλούτου του, της δημογραφικής κατανομής του πληθυσμού, της δημοσιονομικής κατάστασης που επικρατεί και των προοπτικών της. Ταυτόχρονα η αξιολόγηση αφορά και το αξιόγραφο και βαθμολογείται και αυτό. Αρχικά αξιολογείται ως προς τον πιστωτικό κίνδυνο του εκδότη και μετά σε σχέση με τους όρους και τις προϋποθέσεις του αξιογράφου και το νομικό πλαίσιο της έκδοσης. Επίσης εξετάζονται και η σχετική παλαιότητα του τίτλου σε σχέση με άλλους τίτλους του ίδιου εκδότη και η προτεραιότητα που έχει στην αποζημίωση δανειστών σε περίπτωση που υπάρξει αθέτηση. Επιπλέον όσον αφορά τις εγγυήσεις, τις εγγυητικές επιστολές, τις ασφάλειες αλλά και τις εμπράγματα εξασφαλίσεις θα πρέπει να αναφερθεί ότι υπάρχει μία θετική σχέση με τη βαθμολογία του αξιογράφου.

Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης ο επικεφαλής της εν λόγω ανάλυσης παρουσιάζει τη σχετική έκθεση και τα συμπεράσματα της στην Επιτροπή Αξιολόγησης. Ακολούθως γίνεται συζήτηση με τον επικεφαλής αναλυτή και μετά η επιτροπή αποφασίζει για την τελική βαθμολογία αφού βασιστεί στην εσωτερική έκθεση των αναλυτών όσον αφορά την ικανότητα που έχει ο εκδότης να εξοφλήσει βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα τις υποχρεώσεις του στο σύνολο σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που έχουν συμφωνηθεί.

Αφού τελειώσει και το στάδιο της τελικής έκθεσης ενημερώνεται ο εκδότης για τη βαθμολογία, τις προοπτικές του αλλά και τους πιο σημαντικούς παράγοντες που έχουν ληφθεί υπόψη για την τελική του αξιολόγηση. Αν υπάρξει διαφωνία από μέρους του εκδότη έχει το δικαίωμα ένστασης και συνάμα το δικαίωμα συλλογής στοιχείων και πληροφοριών που θα στηρίξουν τη θέση του. Όταν αυτό πείσει την επιτροπή γίνεται νέα συνάντηση εξετάζονται τα νέα στοιχεία και αν υπάρξει οποιαδήποτε διαφοροποίηση ορίζεται νέα βαθμολογία.

Με την ολοκλήρωση και αυτού του σταδίου δημοσιοποιείται η νέα απόφαση στα μέσα ενημέρωσης με έκδοση δελτίου τύπου στο οποίο αναφέρεται με συντομία η τελική βαθμολογία και το σκεπτικό της αξιολόγησης.

Οι μακροπρόθεσμες αξιολογήσεις (Long

Term Rating) πιστοληπτικής ικανότητας, οι οποίες αφορούν κυρίως εκδόσεις με διάρκεια μεγαλύτερη του ενός έτους, καθορίζονται από την πιο ψηλή βαθμολογία AAA για τους οίκους Moody's και S&P, και Aaa για την Fitch και φθάνουν μέχρι D. Οι οίκοι S&P και Fitch κάνουν επίσης χρήση των συμβόλων + (plus) – (minus), σε αντίθεση με την Moody's που κάνει χρήση γραμμάτων του αλφαβήτου μόνο. Ακόμη και οι τρεις οίκοι χρησιμοποιούν τα γράμματα B, C μεταξύ των AAA και D, ανά τρία, δύο και ένα.

Οι βραχυχρόνιες αξιολογήσεις (Short Term Rating) πιστοληπτικής ικανότητας αφορούν την ικανότητα του εκδότη μέσα σε δώδεκα μήνες. Η κλίμακα αξιολογήσεων ξεκινά από P – 1 για την Moody's, A- 1+ για την S&P και A1+ για την Fitch και αντιστοιχούν στην καλύτερη δυνατή αξιολόγηση και φθάνουν μέχρι Not Prime για την Moody's, C για την S&P και την Fitch, που αντιστοιχούν σε αδυναμία πληρωμής. Να αναφέρουμε ότι ένας εκδότης μπορεί να τεθεί σε επιτήρηση από τους οίκους αξιολόγησης αν κάποιο γεγονός μπορεί να επηρεάσει με πιθανότητα 50% το αποτέλεσμα της αξιολόγησης και επιπλέον υπάρχει η πιθανότητα μία αξιολόγηση να αποσυρθεί από τον οίκο που την έχει δημοσιεύσει αν δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες και στοιχεία για να παρακολουθείται ο εκδότης στενά και έτσι να υπάρχει δυνατότητα βαθμολόγησης του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 2007

3.1 Εισαγωγή

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα από την σύσταση του έχει αντιμετωπίσει πλήθος κρίσεων. Τις περισσότερες φορές, μία χρηματοοικονομική κρίση ξεκινά από την οικονομία μίας χώρας αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η κρίση αυτή θα περιοριστεί μέσα στα σύνορα της χώρας αυτής.

Οι παράγοντες που καθορίζουν τη μετάδοση των κρίσεων στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι ο βαθμός συσχέτισης μεταξύ των τραπεζών και ο τρόπος αντίδρασης των εποπτικών αρχών στις διάφορες κρίσεις. Να σημειώσουμε ότι τις περισσότερες φορές η συσχέτιση των τραπεζών είναι σε μεγάλο βαθμό αφού συναλλάσσονται σε διατραπεζικό επίπεδο εννοείται βέβαια όταν είναι εισηγμένες στις αγορές.

3.2 Οικονομική Κρίση του 2007 - Αφετηρία η ΗΠΑ

Η χρηματοοικονομική κρίση του 2007 έχει ξεκινήσει από την Αμερική και στην συνέχεια έχει εξαπλωθεί στις περισσότερες χώρες του πλανήτη. Να σημειώσουμε ότι τα έτη 2005 και 2006 δεν έχει παρατηρηθεί στις ΗΠΑ καμία χρεοκοπία τράπεζας. Κατά τη διάρκεια των ετών μεταξύ 2000 και 2002 οι επενδυτές είχαν ξεκινήσει να μεταφέρουν τα κεφάλαια τους από τις μετοχές σε προϊόντα με εγγυημένο κεφάλαιο σε σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα και στην αγορά ακινήτων. Την ίδια περίοδο στις ΗΠΑ χρησιμοποιήθηκε το τραπεζικό σύστημα για να ικανοποιηθούν οι στεγαστικές ανάγκες των ασθενέστερων οικονομικά. Ως εκ τούτου τα χαμηλά επιτόκια οδήγησαν στη χορήγηση μεγάλου αριθμού δανείων με μειωμένη εξασφάλιση. Η μεγαλύτερη χρεοκοπία τράπεζας στην τραπεζική ιστορία των ΗΠΑ ήταν της Washington Mutual (WaMu) το 2008 της οποίας οι απώλειες του ενεργητικού της ήταν πέραν του ποσού των \$300 δις.

3.3 Παγκόσμια Χρηματοοικονομική Κρίση

Η κρίση του 2007 από τις ΗΠΑ επεκτάθηκε σε όλο σχεδόν τον κόσμο λόγω της παγκοσμιοποίησης των αγορών. Η Κεντρική Τράπεζα της Αμερικής (Federal Reserve Bank of New York – FED) για πολλά χρόνια ακολουθούσε πολιτική χαμηλών

επιτοκίων δίνοντας έτσι δικαίωμα φθινών χρηματοδοτήσεων σε ιδιώτες αλλά και επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα η συνεχής αύξηση τιμών των ακινήτων έκανε τις τράπεζες να νοιώθουν ασφαλής όσον αφορά τα δάνεια κ αυτό γιατί πίστευαν ότι η συνεχιζόμενη αύξηση στις τιμές των ακινήτων παράλληλα με την αποπληρωμή των δανείων αυτών και τη μείωση των υπολοίπων θα δημιουργούσε ένα περιθώριο ασφάλειας, εγγύηση των χορηγουμένων από μέρους τους κεφαλαίων. Ο καθένας έβλεπε συμφέρουσα την αγορά κατοικίας παρά την ενοικίαση αφού με τα χαμηλά επιτόκια η δόση δανείου του θα ήταν χαμηλότερη από το ενοίκιο και τελικά θα γινόταν και ιδιοκτήτης της δικής του κατοικίας. Από την άλλη πλευρά ο επενδυτής αγόραζε ακίνητο με δάνειο που κάλυπτε 100% την αξία του ακινήτου και τα επόμενα χρόνια το πουλούσε σε πιο ψηλή τιμή η οποία υπερκάλυπτε το ποσό των δόσεων του δανείου που είχε καταβάλει και είχε κέρδη τα οποία ήταν αρκετά για την αποπληρωμή του δανείου. Με την απόφαση όμως της FED να αυξήσει τα επιτόκια για αποφυγή του πληθωρισμού, όλα αυτά ανατράπηκαν. Η αποπληρωμή των στεγαστικών δανείων ήταν δύσκολη πλέον με την αύξηση των επιτοκίων και οι πρώτες καθυστερήσεις καταβολής των δόσεων άρχισαν να παρουσιάζονται οδηγώντας στην αύξηση των επισφαλειών με αποτέλεσμα την αύξηση των κατασχέσεων και των πλειστηριασμών ακινήτων. Ως εκ τούτου αυξήθηκε η προσφορά και μειώθηκαν οι τιμές των ακινήτων. Οι επενδυτές αφού μειώθηκαν οι τιμές των ακινήτων σταμάτησαν την αποπληρωμή των δανείων τους και έδωσαν το δικαίωμα στις τράπεζες να παίρνουν τα ακίνητα και να τα προωθούν στον πλειστηριασμό αυτό οδηγούσε στην περεταίρω αύξηση της προσφορά των ακινήτων και στη μείωση των τιμών τους. Τότε οι τράπεζες παρατηρώντας τα προβλήματα αυτά οδηγήθηκαν στην τιτλοποίηση των ακινήτων που είχαν στο χαρτοφυλάκιο τους και προχώρησαν στην πώληση των τίτλων αυτών σε επενδυτικές τράπεζες αλλά και σε άλλους επενδυτές. Οι τράπεζες αυτές δεν άργησαν να αντιμετωπίσουν προβλήματα βιωσιμότητας και τελικά να κλείνουν αφού πίστεψαν ότι επρόκειτο για ένα απόλυτα φερέγγυο προϊόν κάτι το οποίο τελικά δεν ήταν. Το κυριότερο παράδειγμα ήταν μίας από τις μεγαλύτερες επενδυτικές τράπεζες στον κόσμο της Lehman Brothers. Ειδικοί και μη κατηγορούσαν τα σύνθετα παράγωγα προϊόντα για τις εξελίξεις που διαδραματίζονταν παραβλέποντας το γεγονός ότι το πρόβλημα αφορούσε καθαρά την πτώση των τιμών των ακινήτων που αφορούσε μία παραδοσιακή τραπεζική εργασία και εύκολο τρόπο χορήγησης δανείων για αγορά

κατοικίας. Επιπλέον παρέβλεπαν ότι οι άνθρωποι κατέβαλλαν κανονικά τις δόσεις τους χωρίς προβλήματα μέχρι την αύξηση των επιτοκίων η οποία οδήγησε στην αδυναμία τους να ανταποκριθούν στην υποχρέωση τους. Η FED πρώτη αντέδρασε στην απότομη μεταβολή των επιτοκίων μειώνοντας τα επιτόκια και βοηθώντας έτσι τη ρευστότητα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Συγκεκριμένα η μείωση των επιτοκίων από το 5,5% το 2007 έφτασε το 0,25% το 2008. Από την άλλη, η ΕΚΤ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα) μείωσε τα επιτόκια από 4,25% τον Ιούλιο του 2008 σε 2,5% το Δεκέμβριο του 2008. Για την αύξηση της ρευστότητας στη διατραπεζική αγορά οι κεντρικές τράπεζες των κρατών διέθεσαν πολλά δισεκατομμύρια ευρώ και δολάρια ενώ την ίδια στιγμή οι εμπορικές τράπεζες δεν ήταν πρόθυμες να δανείσουν η μία την άλλη. Η πορεία για ομαλότητα στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου, όσο και αν είχαν παρέμβει οι νομισματικές αρχές και είχαν προσπαθήσει να επιτευχθεί το συντομότερο, ήταν πολύ αργή.

3.4 Φάσεις της Χρηματοοικονομικής Κρίσης

Φάση Πρώτη:

Η μακροχρόνια πολιτική χαμηλών επιτοκίων από την κεντρική τράπεζα της Αμερικής δημιούργησε μία υπερβάλλουσα πλεονάζουσα ποσότητα χρήματος και λόγω της πολιτικής της κυβέρνησης για «κατοικία για όλους» διοχετεύτηκε όλη στη χορήγηση στεγαστικών δανείων και σε παράγωγα χρηματοπιστωτικά προϊόντα με υποκείμενο προϊόν τα δάνεια σε κατοικίες. Το γεγονός αυτό προκάλεσε πληθωριστική άνοδο της αξίας της κατοικίας και της επαγγελματικής στέγης. Χαρακτηριστικό της φάσης αυτής είναι η δημιουργία μίας οικιστικής «φούσκας». Η κυβέρνηση της Αμερικής διάλεξε την επιβολή επιπλέον οικονομικών μέτρων και δεν άφησε την αγορά ελεύθερη να απομακρύνει την υπερβολική ρευστότητα από το σύστημα όπως γίνεται στις ελεύθερες οικονομίες σε περιόδους κρίσης.

Φάση Δεύτερη:

Λόγω της ηγεμονικής θέσης των ΗΠΑ στον παγκόσμιο χώρο, οι παρεμβάσεις ρευστότητας της κυβέρνησης τους έβλαψαν μαζί με την δική τους οικονομία και την οικονομία γενικότερα σε όλο τον κόσμο.

Τα αρνητικά αποτελέσματα δημιούργησαν νέες κρίσεις στα αδύνατα σημεία του συστήματος όπως στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδίως στην ευρωζώνη λόγω του νομίσματος του ευρώ αφού είναι ένα κοινό νόμισμα το οποίο επιβλήθηκε έχοντας ως

σκοπό την συνένωση των οικονομιών κρατών – μελών της ΕΟΚ οι οποίες ήταν και παραμένουν τελείως ανομοιογενείς μεταξύ τους.

Η κρίση εκδηλώθηκε με ιδιαίτερη βιαιότητα αφού το πρόβλημα μεταφέρθηκε από τα αμερικάνικα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, τα οποία ονομάστηκαν «τοξικά», στα ομόλογα των κρατών της Ευρώπης με τις λιγότερο ανταγωνιστικές οικονομίες. Έτσι το τραπεζικό σύστημα δεν προλαβαίνει να ανακάμψει από την κρίση και δέχεται νέο πλήγμα.

Φάση Τρίτη:

Η Τρίτη φάση της κρίσης ονομάζεται και κρίση του δημόσιου χρέους. Οι αυξημένες ανάγκες των χωρών για δανεισμό αύξησαν τη ζήτηση κεφαλαίων στις διεθνείς χρηματαγορές ενώ την ίδια στιγμή οι μεγάλες τράπεζες μείωναν την προσφορά χρήματος και απέφευγαν τις μακροχρόνιες επενδύσεις για να πετύχουν έτσι τον περιορισμό των χαρτοφυλακίων τους.

Ως εκ τούτου αυξήθηκε το κόστος χρήματος και εμφανίστηκε και η τάση προς ασφαλές επενδύσεις χαμηλού κινδύνου με αποτέλεσμα οι χώρες που είχαν αδύναμες οικονομίες να δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν κεφάλαια και σε περιπτώσεις που τα έβρισκαν να πλήρωναν γι' αυτά πολύ υψηλά επιτόκια (Απόστολος Γ. Χριστόπουλος, Ιωάννης Γ. Ντόκας, 2012).

3.5 Αίτια και Χαρακτηριστικά

Τα αίτια της κρίσης βασίζονται στη λειτουργία των αγορών και την ευθύνη για την εμφάνιση της φέρουν τόσο τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και τα εποπτικά όργανα για τις λανθασμένες πολιτικές τους.

Τα βασικά αίτια της κρίσης σύμφωνα με τον (Γκόρτσος, 2012) είναι τα ακόλουθα:

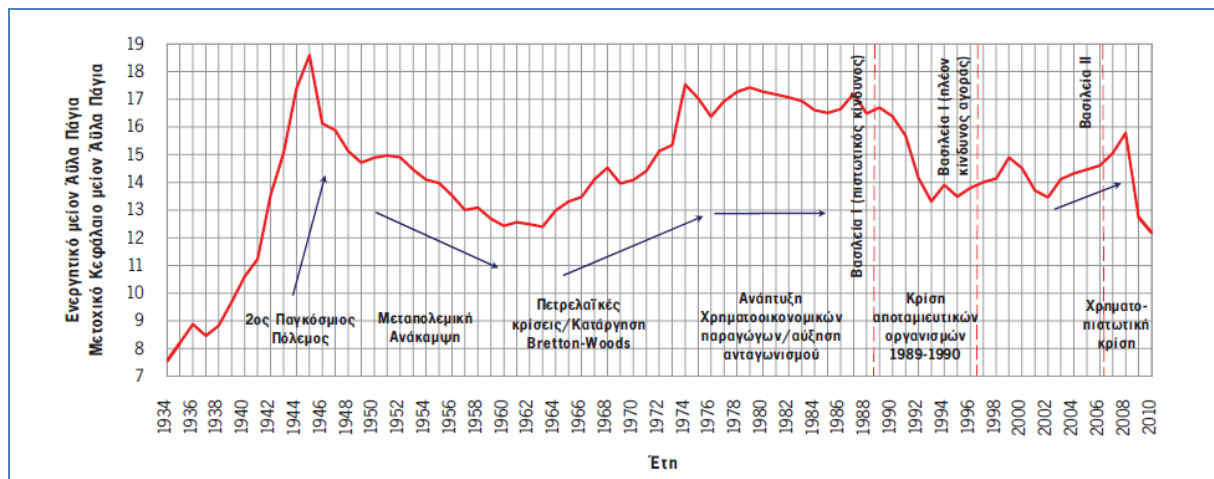
- Η υπέρμετρη μόχλευση και η πιστωτική επέκταση
- Η «φούσκα» της στεγαστικής αγοράς
- Ο ρόλος των διαμεσολαβουσών εταιρειών (brokers) στην στεγαστική αγορά
- Η τιτλοποίηση των επισφαλών δανείων
- Η έλλειψη εποπτικού ελέγχου και διαφάνειας
- Τα εσωτερικά κίνητρα απόδοσης – αμοιβών των στελεχών τους

3.5.1 Η υπέρμετρη μόχλευση και η πιστωτική επέκταση

Κατά τη διάρκεια των ετών μεταξύ 2004 και 2007 πολλά από τα αμερικάνικα πιστωτικά ιδρύματα άντλησαν μεγάλες ποσότητες χρέους με σκοπό την επένδυση σε τίτλους ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων αποσκοπώντας κερδοσκοπικά στην άνοδο των τιμών των ακινήτων βασιζόμενοι στην αξιοπιστία και φερεγγυότητα των δανειοληπτών μέχρι τότε. Πολλά από αυτά τα δάνεια τιτλοποιήθηκαν και μετά πωλήθηκαν σε άλλες τράπεζες οι οποίες περίμεναν την αποπληρωμή τους. Αυτή ήταν μία πολιτική ιδιαίτερα δημοφιλής σε μία περίοδο που η στεγαστική αγορά ανθούσε. Η επένδυση σε τίτλους ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων ήταν μία βέβαιη εξασφάλιση και είχε την υψηλότερη πιστοληπτική αξιολόγηση από τους διάφορους οίκους.

Το 2007 το γεγονός ότι οι δανειολήπτες δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στην αποπληρωμή των δανείων τους οδήγησε τα επίπεδα αθέτησης χρέους στα ύψη, στην αύξηση των πλειστηριασμών, στην υποβάθμιση των αξιών των τίτλων και τις τράπεζες να βρίσκονται εκτεθειμένες λόγω επισφαλών δανείων και ανάγκης ρευστότητας.

Διάγραμμα 3.1. Δείκτης Μόχλευσης Αμερικανικών Εμπορικών Τραπεζών (1934-2010)

Πηγή: U.S. Federal Deposit Insurance Corporation

Από το διάγραμμα 3.1, παρατηρούμε αύξηση της μόχλευσης στις αμερικανικές τράπεζες κατά την περίοδο 2002-2008 κατά 17,2% ενώ καταγράφεται κατά τα έτη 2009 και 2010 απότομη απομόχλευση κατά (-22,8%). Αξίζει να παρατηρηθεί πως ενώ

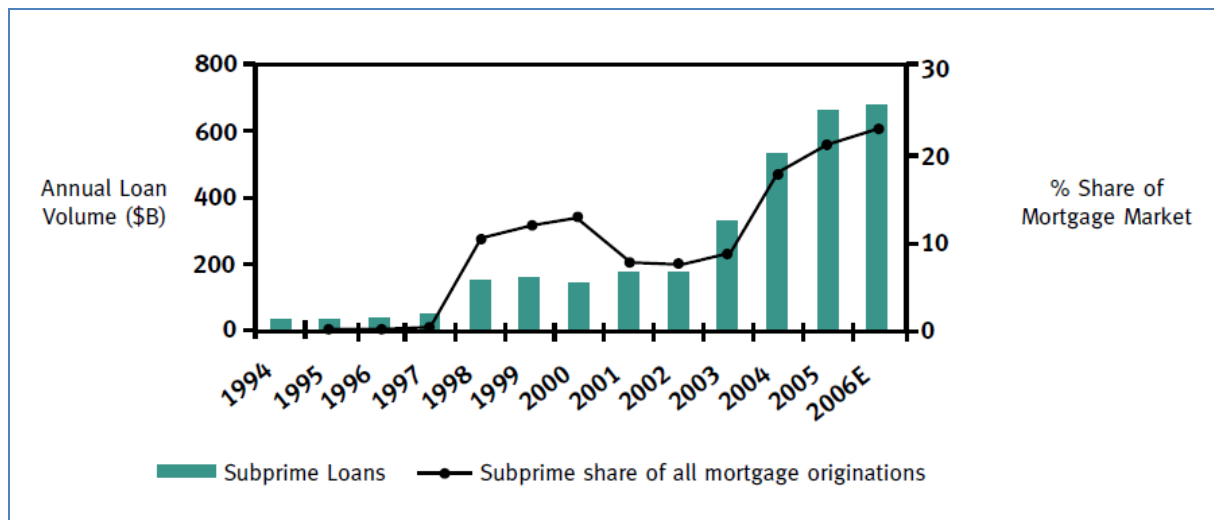
το 2008 η μόχλευση βρίσκεται στο υψηλότερο της σημείο από το 1990, και μέσα στο έτος 2009 πέφτει στα επίπεδα του 1942 και του 1962.

3.5.2 Η «φούσκα» της στεγαστικής αγοράς

Παρατηρείται από το 1997 μέχρι το 2007 μία σημαντική αύξηση της στεγαστικής αγοράς. Είναι μία δεκαετία η οποία χαρακτηρίζεται από τη δυναμικότητα του τραπεζικού συστήματος λόγω των χαμηλών επιτοκίων που επικρατούσαν σε συνδυασμό με τον τεράστιο όγκο ξένων κεφαλαίων αλλά και της δυναμικότητας της κατασκευαστικής βιομηχανίας. Οι συνθήκες αυτές δημιούργησαν πίστη στις τράπεζες και επέκταση της αγοράς στέγης.

Ο τρελός ρυθμός της ιδιοκατοίκησης στην Αμερική ξεκίνησε το 2002 όταν πρόεδρος ήταν ο G. Bush και η αγορά ακινήτων είναι στο ξεκίνημα μίας απότομης αύξησης και μεγέθυνσης. Έτσι η αυξημένη ζήτηση για κατοικία οδηγεί στην αύξηση των τιμών των κατοικιών και επομένως ξεκινά να δουλεύει σε τρελούς ρυθμούς η κατασκευαστική βιομηχανία.

Διάγραμμα 3.2. Πορεία Subprime Δανείων και Υποθηκών

Πηγή: Center for Responsible Lending, <http://www.responsiblelending.org/mortgage-lending/research-analysis/foreclosure-paper-report-2-17.pdf>

Στο πιο πάνω διάγραμμα 3.2 αποτυπώνεται η πορεία της μόχλευσης των αμερικανικών τραπεζών μεταξύ των ετών 1934-2010. Όπως φαίνεται από το 1997 άρχισαν να αυξάνονται τα δάνεια με μεγάλο πιστωτικό κίνδυνο και ταυτόχρονα και οι

υποθήκες των σπιτιών. Από το 1994 μέχρι 2005 η αγορά subprime δανείων αυξήθηκε από 35 δισεκατομμύρια δολάρια σε 665 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι υποθήκες των subprime δανείων αυξήθηκαν από το 1998 μέχρι το 2006 από το 10% στο 23% του μεριδίου αγοράς.

Η αύξηση των δανείων ήταν στην πραγματικότητα αύξηση των δανείων με μεγάλο πιστωτικό κίνδυνο και την ίδια στιγμή και των υποθηκών κατοικιών. Τα περισσότερα από αυτά τα δάνεια της χρονικής εκείνης περιόδου ήταν στην ουσία χρηματοδοτήσεις επαναχρηματοδότησης και όχι αγοράς κατοικίας. Δηλαδή οι ήδη δανειολήπτες προέβαιναν σε δεύτερο δανεισμό βάζοντας για δεύτερη υποθήκη την ήδη υποθηκευμένη κατοικία τους (Center for Responsible Lending, 2006: 8-10). Τα δάνεια αυτά λόγω του αυξημένου πιστωτικού κινδύνου διακρίνονται για τα ψηλά επιτόκια τους, στηρίζονται σε χαμηλές προκαταβολές και μία μεγάλη αύξηση των τόκων μετά από την πάροδο των δύο χρόνων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να απαιτείται μία επαναχρηματοδότηση της εξυπηρέτησης του χρέους με δάνεια με ακόμη πιο δυσβάστακτους όρους.

3.5.3 Ο ρόλος των διαμεσολαβουσών εταιρειών (brokers) στην στεγαστική αγορά

Η πολιτική των τραπεζών να μην συναλλάσσονται απευθείας με τους υποψήφιους δανειολήπτες αλλά να δίνουν το δικαίωμα αυτό σε εταιρείες διαμεσολάβησης (Brokers), συνέτεινε και αυτό στη δημιουργία της κρίσης. Αφού την πλευρά των διαμεσολαβητών δεν ενδιέφερε η δημιουργία μίας μακροχρόνιας σχέσης με τους δανειολήπτες δεν έδινε την πρέπουσα πληροφόρηση με αποτέλεσμα να δίνονται δάνεια χωρίς οι συμβαλλόμενοι να γνωρίζουν όλες τις προϋποθέσεις και όλους τους όρους. Αποτέλεσμα ήταν η σύναψη πολλών προβληματικών δανείων και η διατάραξη της πίστης αλλά και της σχέσης μεταξύ των τραπεζών και των πελατών.

3.5.4 Η Τιτλοποίηση των επισφαλών δανείων

Η πολιτική των τραπεζών να προβαίνουν σε τιτλοποίηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων συντέλεσε στην κρίση. Στην πράξη η τιτλοποίηση είναι η μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου από ένα συμβαλλόμενο σε άλλο. Είναι ένας τρόπος οι τράπεζες να αντλήσουν την επιθυμητή ρευστότητα. Τα δάνεια μεταφέρονται από το ενεργητικό

του ισολογισμού της τράπεζας στο ενεργητικό της Εταιρείας Ειδικού Σκοπού που έχει εκδώσει τους τίτλους. Αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία μίας αγοράς αμφίβολης ποιότητας προϊόντων τιτλοποίησης.

3.5.5 Η έλλειψη εποπτικού ελέγχου και διαφάνειας

Η συνεχιζόμενη έκδοση τίτλων επί τίτλων και η μετατόπιση πιστωτικού κινδύνου δημιούργησε μία αδυναμία όσον αφορά την αξιολόγηση του κινδύνου και τον έλεγχο του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι τιμές των ακινήτων άρχισαν να υποτιμούνται και οι τίτλοι δεν ήταν πλέον αποδεκτοί ως εξασφάλιση των χορηγήσεων πιστώσεων. Το πρόβλημα της ρευστότητας οξύνθηκε σε μεγάλο βαθμό (Χαρδούβελης, 2008).

3.5.6 Τα εσωτερικά κίνητρα απόδοσης

Ένας από τους δευτερεύοντες παράγοντες που η κρίση πήρε αυτές τις διαστάσεις ήταν τα κίνητρα που δόθηκαν στους υπαλλήλους και στα στελέχη των τραπεζών για ψηλότερες πωλήσεις και ψηλότερους στόχους. Οι μεγάλες αμοιβές και τα ψηλά bonus οδήγησαν τα καταστήματα στη χορήγηση δανείων σε αφθονία. Τα δάνεια περιείχαν τις περισσότερες φορές αυξημένο κίνδυνο αφού η δυνατότητα αποπληρωμής τους ήταν αμφίβολη. Λίγες ήταν οι τράπεζες που κατάφεραν να κρατηθούν μακριά από αυτή την ξέφρενη πώληση δανείων και να μείνουν σταθεροί και πιστοί στη διασφάλιση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου τους και στην επίτευξη λογικών αποδόσεων.

3.6 Οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης

3.6.1 Τραπεζικές απώλειες

Η μείωση των κερδών των τραπεζών της αμερικάνικης οικονομίας το τελευταίο τρίμηνο του 2008 ήταν 89%. Η αθέτηση των υποχρεώσεων των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων ψηλού κινδύνου και η ρευστότητα η οποία είχε φθάσει στα χαμηλότερα επίπεδα έδωσαν τη χειρότερη εικόνα των αμερικανικών τραπεζών.

3.6.2 Αύξηση επιτοκίων

Οι τράπεζες προσπαθώντας να περιορίσουν την έκθεση τους στον πιστωτικό κίνδυνο εγκατέλειψαν την πολιτική της πιστωτικής επέκτασης. Με την πολιτική αυτή των τραπεζών δημιουργήθηκε ασφυξία (credit crunch) στην οικονομία καθώς από την δυναμική μόχλευση που επικρατούσε πρωτύτερα, ξαφνικά η οικονομία και η αγορά οδηγήθηκε σε απομόχλευση (Σαουντζόγλου και Πεντότης, 2009: 533-537).

3.6.3 Κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης

Η στεγαστική «φούσκα» οδήγησε σε αμέτρητες κατασχέσεις ακινήτων οικογενειών που δεν κατάφεραν να ακολουθήσουν το πρόγραμμα αποπληρωμής των δανείων τους. Επιπλέον, οδήγησε στην αύξηση της ανεργίας και του ποσοστού των αστέγων. Τον Ιανουάριο του 2013 η Bank of America αλλά και άλλα πιστωτικά ιδρύματα ανακοίνωσαν την παραχώρηση αποζημιώσεων και διευκολύνσεων πολλών δισεκατομμυρίων προς δανειολήπτες και σε εκείνους που έχασαν τα σπίτια τους.

3.7 Τρόποι αντιμετώπισης της χρηματοπιστωτικής κρίσης

Οι κυβερνήσεις μέσω των G-20 και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) έκαναν συντονισμένες προσπάθειες να καταφέρουν να βγουν από την ύφεση. Μεγάλη βοήθεια ήταν η επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική που ακολουθήθηκε. Οι κεντρικές τράπεζες των χωρών συμφώνησαν στη μείωση των επιτοκίων και προχώρησαν στη λήψη δημοσιονομικών πακέτων τόνωσης της οικονομίας και αύξησαν το ελάχιστο ποσό των εγγυημένων τραπεζικών καταθέσεων. Σύμφωνα με τον (Χαρδούβελης, 2011: 15-18) η επεκτατική νομισματική πολιτική μεταξύ των ετών 2007 – 2011 αφορούσε τη μείωση των επιτοκίων και την αύξηση του ενεργητικού της Κεντρικής Τράπεζας.

Να αναφέρουμε ότι στις ΗΠΑ το επιτόκιο μειώθηκε 5%, το ενεργητικό της κεντρικής τράπεζας αυξήθηκε κατά 182,9% με συνολικό ύψος ενεργητικού USD2,47 δις. Στην ευρωζώνη το επιτόκιο μειώθηκε 3% και το ενεργητικό της κεντρικής τράπεζας αυξήθηκε 68,6% φθάνοντας τα EUR2,01 τρις. Τέλος στο ΗΒ το επιτόκιο μειώθηκε 5,25% και το συνολικό ενεργητικό αυξήθηκε 194,6% και έφθασε τις GBP241,1 τρις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο – ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

4.1 Εποπτική Διαφάνεια

Η διαφάνεια των εποπτικών πρακτικών και προσεγγίσεων αλλά και η λογοδοσία των εποπτικών αρχών είναι σημαντικά στοιχεία για μία αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία. Η σημασία τους τονίζεται ιδιαίτερα τόσο από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας όσο και από την Οδηγία για τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις η οποία αποτελεί μέρος του Ευρωπαϊκού Δικαίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 144 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2006/48/EK, το οποίο αναφέρεται στις κεφαλαιακές απαιτήσεις, οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των διαφόρων χωρών – μελών θα πρέπει να δημοσιοποιούν καθορισμένες πληροφορίες για σκοπούς εποπτικής διαφάνειας. Απαιτείται:

- οι δημοσιοποιήσεις να είναι ικανοποιητικές για να υπάρχει αξιόπιστη σύγκριση των μεθόδων που εφαρμόζονται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές των διαφόρων κρατών – μελών
- να χρησιμοποιείται για τη δημοσιοποίηση τους ένα κοινό τύπο - μορφή
- να τυχαίνουν τακτικής ενημέρωσης και
- να είναι προσεγγίσιμες μέσω κοινής ηλεκτρονικής τοποθεσίας

Για σκοπούς ικανοποίησης των απαιτήσεων του άρθρου 144 της Οδηγίας 2006/48/EK όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT) έχει ετοιμάσει ένα Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για την Εποπτική Διαφάνεια και έχει προβεί σε δημοσιοποίηση σχετικών κατευθυντήριων γραμμών (CEBS, Κατευθυντήριες γραμμές για την Εποπτική Διαφάνεια).

Συγκεκριμένα:

Η εφαρμογή του πλαισίου της EAT περιορίζεται στις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις οι οποίες ακολουθούν με τη σειρά τους το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας. Αυτό εφαρμόζεται τόσο από την EAT αλλά και από τις αρμόδιες για την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και επενδυτικών επιχειρήσεων, εθνικές αρχές των κρατών – μελών. Οι δημοσιοποιημένες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο και η ιστοσελίδα της EAT προσφέρεται σαν κεντρικός ηλεκτρονικός χώρος πληροφοριών μέσω του οποίου μπορεί να γίνει άμεσα και εύκολα σύγκριση των δημοσιοποιημένων στοιχείων από τα

κράτη – μέλη. Ακόμη οι ιστοσελίδες των αρμόδιων εθνικών εποπτικών αρχών δίνουν λεπτομερέστερες πληροφορίες όπως αυτές καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή Οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

4.2 Εποπτική Διαφάνεια και Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου έχει σχεδιάσει την σχετική ιστοσελίδα μέσα στα πλαίσια του κοινού Ευρωπαϊκού πλαισίου για την εποπτική διαφάνεια όπως την έχει καταρτίσει η ΕΑΤ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 144 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 144 το περιεχόμενο των δημοσιοποιήσεων χωρίζεται στις ακόλουθες τέσσερις (4) κατηγορίες:

- Κανόνες και Καθοδήγηση

Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται τα κείμενα των νόμων, των κανονισμών, των γενικών κανόνων και της γενικής καθοδήγησης οι οποίοι εκδίδονται από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου σύμφωνα με τις διατάξεις των Ευρωπαϊκών Οδηγιών 2006/48/EK και 2006/49/EK, οι οποίες σχετίζονται με την Οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Μέσα στα κείμενα αυτά καθορίζονται οι πιο σημαντικές απαιτήσεις από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή από τις τράπεζες, που βρίσκονται υπό την εποπτεία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

- Επιλογές και Εθνικές Διακριτικές Ευχέρειες

Υπάρχει η δυνατότητα διαφορετικών προσεγγίσεων μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφού λαμβάνονται υπόψη διαφορετικές εποπτικές πρακτικές, εθνικές καταστάσεις και ατομικοί χειρισμοί. Στην ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου δημοσιοποιείται ο κατάλογος όλων των επιλογών και ευχερειών που προσφέρονται στις εθνικές εποπτικές αρχές όπως επίσης και ο τρόπος εφαρμογής τους από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου με σκοπό την πραγματοποίηση των διατάξεων των δύο Οδηγιών.

- Εποπτική Εξέταση

Στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται τα κριτήρια και οι μεθοδολογίες της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου όσον αφορά την εποπτική εξέταση και την αξιολόγηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, της εσωτερικής διαδικασίας που ακολουθείται κατά την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και τις διάφορες πολιτικές της σε σχέση με τα εποπτικά μέτρα.

Συγκεκριμένα:

Τη διαδικασία της Εποπτικής Εξέτασης συνθέτουν η Διαδικασία Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης (ΔΕΕΑ) και η Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης της Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΕΔΑΚΕ).

Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν την Εσωτερική Διαδικασία Αξιολόγησης της Κεφαλαιακής Επάρκειας σύμφωνα με το Άρθρο 123 της Οδηγίας της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, 2006/48/ΕΚ, Ενότητα Α, παράγραφος 67. Αυτό σημαίνει αξιόπιστες, αποτελεσματικές και πλήρεις στρατηγικές και διαδικασίες για να διατηρηθούν στο κατάλληλο ύψος, στην ιδανική σύνθεση και κατανομή τα εσωτερικά κεφάλαια έτσι ώστε να καλύπτουν τη φύση και το επίπεδο των κινδύνων που έχουν αναλάβει ή πιθανόν να πρόκειται να αναλάβουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Οι στρατηγικές και οι διαδικασίες αυτές είναι απαραίτητο να υπόκεινται σε τακτική εσωτερική επανεξέταση.

Τη διαδικασία Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης ασκούν οι αρμόδιες εποπτικές αρχές σύμφωνα με το Άρθρο 124 της Οδηγίας της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου 2006/48/ΕΚ. Με βάση την Ενότητα Α, παράγραφο 68 της Οδηγίας η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου επιθεωρεί και αξιολογεί τα πιο κάτω:

- Σε ποιο βαθμό εκθέτονται τα πιστωτικά ιδρύματα στους διάφορους κινδύνους
- Την επάρκεια αλλά και την αξιοπιστία της Εσωτερικής Αξιολόγησης της Κεφαλαιακής Επάρκειας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων
- Την επάρκεια των Ιδίων Κεφαλαίων των ιδρυμάτων σε σχέση με τους κινδύνους τους
- Την συμμόρφωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, Οδηγία 2006/48/ΕΚ.

Η συχνότητα και η ένταση της εξέτασης και αξιολόγησης πραγματοποιείται με βάση την αρχή της αναλογικότητας (Principle of Proportionality) – το μέγεθος, τη φύση, την κλίμακα, την συστηματική σημασία και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του κάθε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας έχει καθορίσει, για σκοπούς εφαρμογής του κοινού πλαισίου εποπτικής διαφάνειας, τέσσερις τομείς εποπτικής δραστηριότητας που αποτελούν τον πυρήνα της Διαδικασίας Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης.

Οι τομείς αυτοί είναι κοινοί για όλες τις εποπτικές αρχές:

- Πεδίο Εφαρμογής της Διαδικασίας Εποπτικής Εξέτασης και Αξιολόγησης
- Αξιολόγηση των συγκεκριμένων κινδύνων
- Εξέταση και Αξιολόγηση της Εσωτερικής Διαδικασίας Αξιολόγησης της Κεφαλαιακής Επάρκειας
- Γενική Αξιολόγηση και Εποπτικά Μέτρα
  - Στατιστικά Δεδομένα

Περιλαμβάνουν αθροιστικά δεδομένα τα οποία αναφέρονται στις κύριες πτυχές εφαρμογής της οδηγίας για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Κυπριακή Δημοκρατία. Οι πίνακες οι οποίοι δημοσιεύονται περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τον τραπεζικό τομέα της Κύπρου, τον πιστωτικό και τον λειτουργικό κίνδυνο, τον κίνδυνο της αγοράς αλλά και τις εποπτικές ενέργειες και τα μέτρα που λαμβάνει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου.

Αναφέρουμε ότι η αρμόδια εποπτική αρχή για την εποπτεία των Εταιρειών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ) στην Κύπρο είναι η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ενώ η εποπτεία των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Κύπρο είναι ευθύνη της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών.

4.3 Διεθνής Οικονομική Κρίση – Οικονομικό Περιβάλλον

Η διεθνής οικονομική κρίση και η αστάθεια των χρηματαγορών έχουν επηρεάσει αρνητικά την Κυπριακή οικονομία τα τελευταία χρόνια. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς 2012 σημειώθηκε σημαντική μείωση της διαθέσιμης ρευστότητας για δανεισμό από τα Κυπριακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ο λόγος ήταν κυρίως η χρηματοοικονομική αστάθεια που ακολούθησε την κρίση του Ελληνικού δημοσίου χρέους, περιλαμβανομένης της απομείωσης των Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου και των επιπτώσεων που είχε επιφέρει στην Κυπριακή Οικονομία. Επιπρόσθετα, επακόλουθο της μειωμένης πιστοληπτικής αξιολόγησης της Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν η περιορισμένη δυνατότητα της να αντλήσει δανεισμό από τις διεθνείς χρηματαγορές.

Το κυπριακό κράτος ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο – «Τρόικα», για οικονομική στήριξη. Έτσι στις 25 Μαρτίου του 2013 στο Eurogroup πραγματοποιείται η συμφωνία για την παροχή οικονομικής βοήθειας προς την

Κυπριακή Κυβέρνηση μέχρι €10 δις και καθορίστηκε το πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής.

Ολοκληρώθηκαν, εν συνεχεία, οι απαιτούμενες διαδικασίες για την επίσημη έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας όπως επίσης και η επικύρωση από τα κράτη – μέλη της ευρωζώνης. Μετά ακολούθησε η αποδέσμευση της πρώτης δόσης της χρηματοδότησης Κυπριακής Δημοκρατίας βάσει των προνοιών του σχετικού Μνημονίου.

Στις 22 Μαρτίου 2013 ψηφίστηκε νομοθεσία που αφορούσε την επιβολή περιοριστικών μέτρων σε σχέση με τις συναλλαγές που εκτελούνταν μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Κύπρο η οποία στις 28 Μαρτίου του 2013 μπήκε σε ισχύ. Η έκταση αλλά και η διάρκεια των περιορισμών αποφασίζονται, αναθεωρούνται και αναπροσαρμόζονται από το Υπουργείο Οικονομικών και το Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Τα προσωρινά περιοριστικά μέτρα που αφορούσαν τις τραπεζικές συναλλαγές και τις συναλλαγές μετρητών περιελάμβαναν ως επί το πλείστον περιορισμούς στις αναλήψεις μετρητών, την εξαργύρωση επιταγών και στη μεταφορά χρημάτων σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα εντός Κύπρου αλλά και στο εξωτερικό. Σημαντικές χαλαρώσεις επήλθαν στις 28 Φεβρουαρίου 2014 όπως η κατάργηση του μέγιστου ημερήσιου ποσού ανάληψης μετρητών και του τερματισμού εμπρόθεσμης κατάθεσης πριν την καθορισμένη ημερομηνία λήξης της, η αύξηση του υφιστάμενου ορίου σχετικά με τη μεταφορά χρημάτων εντός Κύπρου ανεξάρτητα από τον σκοπό, ανά φυσικό πρόσωπο και νομικό πρόσωπο.

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, στις 29 Μαρτίου 2013, εξέδωσε διατάγματα που αναφέρονταν στη Λαϊκή Τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, εφαρμογής μέτρων για τις δύο τράπεζες δυνάμει του περί εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων Νόμου του 2013.

Βάσει των εν λόγω διαταγμάτων, η Λαϊκή Τράπεζα έχει υποβληθεί σε καθεστώς εξυγίανσης, με βάση την απόφαση της Αρχής Εξυγίανσης. Τα περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας στην Κύπρο, οι ασφαλισμένες καταθέσεις και η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα έχουν μεταφερθεί στην Τράπεζα Κύπρου. Αποζημίωση για την αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που μεταφέρθηκαν είναι η έκδοση μετοχών από την Τράπεζα Κύπρου προς την Λαϊκή Τράπεζα. Το ποσοστό που κατέχει η Λαϊκή Τράπεζα στην Τράπεζα Κύπρου υπολογίζεται στο 18% και σύμφωνα με το μνημόνιο

τα δικαιώματα ψήφου θα διατεθούν από τη Διαχειρίστρια σε ανεξάρτητο αναγνωρισμένο οίκο.

Η διαδικασία ανακεφαλαίωσης της Τράπεζας Κύπρου ολοκληρώθηκε σύμφωνα με τα σχετικά διατάγματα της Αρχής Εξυγίανσης με μερική μετατροπή ανασφαλιστών καταθέσεων σε μετοχές. Επιπλέον οι μέτοχοι και οι κάτοχοι πιστωτικών τίτλων στην Τράπεζα Κύπρου έχουν συνεισφέρει στην ανακεφαλαίωση της Τράπεζας Κύπρου μέσω της απορρόφησης ζημιών.

Η πρώτη και η δεύτερη τριμηνιαία αξιολόγηση του οικονομικού προγράμματος της Κύπρου από την «Τρόικα» είχε θετικά αποτελέσματα κατά τη διάρκεια του 2013 με αποτέλεσμα το Eurogroup να εγκρίνει την εκταμίευση των δόσεων που είχαν προγραμματιστεί για την οικονομική βοήθεια προς την Κύπρο. Ακολούθησε η Τρίτη αξιολόγηση αρχές του τρέχοντος έτους 2014 η οποία ήταν επίσης θετική και η απόφαση για εκταμίευση της επόμενης δόσης είναι συνδεδεμένη άμεσα με τη διαδικασία αποκρατικοποίησης ημικρατικών οργανισμών.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο έχει διαμορφωθεί ένα νέο οικονομικό περιβάλλον για την Κύπρο και ειδικότερα για τον τραπεζικό κλάδο. Στις 21 Φεβρουαρίου 2014 υπήρξε μία σειρά χαλαρώσεων με βάση τον προσυμφωνημένο οδικό χάρτη χαλάρωσης των περιοριστικών μέτρων όπως είχε συμφωνηθεί μεταξύ της Κυπριακής Κυβέρνησης και της «Τρόικας» στις 8 Αυγούστου 2013.

Το επικαιροποιημένο Μνημόνιο Συναντίληψης, το οποίο και ανακοινώθηκε στις 6 Νοεμβρίου του 2013, αναφέρει ότι ο ελάχιστος απαιτούμενος εποπτικός δείκτης Κύριων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Common Equity Tier 1 ratio) έχει αυξηθεί από 8% σε 9%. Επιπλέον η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) μετά από εξέταση και αξιολόγηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου όσον αφορά τη διαδικασία παραχώρησης των χορηγήσεων, τη διαδικασία απομείωσης περιουσιακών στοιχείων και προβλέψεων αλλά και τον χειρισμό των εξασφαλίσεων των προβλέψεων έχει ξεκινήσει να εισάγει σειρά κανονιστικών τροποποιήσεων. Τον Οκτώβριο του 2013 εκδόθηκε νέα Οδηγία χορήγησης δανείων.

Ως μέρος της δημιουργίας μίας Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και ειδικότερα ενός Εποπτικού Μηχανισμού αναμένεται να διεξαχθούν ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests), με σκοπό την αξιολόγηση της ανθεκτικότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην ΕΕ στις αντίξοες εξελίξεις που έχουν οι αγορές. Σαν πρώτο στάδιο για τη διεξαγωγή των πανευρωπαϊκών stress tests, θα διεξαχθεί

Άσκηση Ελέγχου Ποιότητας Χαρτοφυλακίων (Asset Quality Review). Οι ασκήσεις στις οποίες θα υποβληθούν μεταξύ άλλων η Τράπεζα Κύπρου, η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, η Ελληνική Τράπεζα και η RCB, στόχο έχουν τη διασφάλιση της συνοχής και της συγκρισιμότητας των αποτελεσμάτων σε όλα τα τραπεζικά ιδρύματα βάσει κοινής μεθοδολογίας και σεναρίων, ενώ θα συνοδεύεται από μία σταθερή άσκηση παράθεσης στοιχείων.

Η διενέργεια της άσκησης αυτής θα συμπεριλαμβάνει την στενή συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Αρχής και των αρμοδίων αρχών σε κάθε κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Η Ευρωπαϊκή Αρχή θα είναι υπεύθυνη για τον συντονισμό της άσκησης σε συνεργασία με την ΕΚΤ αλλά και για τη διασφάλιση αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των εσωτερικών και των εξωτερικών εποπτών.

Ας μου επιτραπεί να αναφερθώ σε συντομία στις δημοσιοποιήσεις του Ομίλου της Ελληνικής Τράπεζας της Κύπρου με βάση τον Πυλώνα 3 της Βασιλείας II, 31 Δεκεμβρίου 2013, όσον αφορά τις επιπτώσεις των εξελίξεων στο οικονομικό περιβάλλον της Κύπρου.

« Οι αλλαγές που επέρχονται στο εποπτικό πλαίσιο, οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν στη διακίνηση κεφαλαίων και γενικότερα το αρνητικό οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις δραστηριότητες του Ομίλου» (Δημοσιοποιήσεις με βάση των Πυλώνα 3 της Βασιλείας III για το έτος 2013, www.hellenicbank.com, 29 Απριλίου 2014).

Όσον αφορά τις προβλέψεις της διεύθυνσης και της διοίκησης της Τράπεζας οι οποίες αφορούν τις αναμενόμενες ταμειακές ροές αναφορικά με την αξιολόγηση απομείωσης για χρηματοοικονομικά και μη χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, αυτές χαρακτηρίζονται με επιπλέον αβεβαιότητα και υποκειμενικότητα λόγω των πιο κάτω παραγόντων:

- Της αβέβαιης οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο
- Της περιορισμένης ρευστότητας για δανειοδότηση
- Της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος
- Της επιβολής περιοριστικών μέτρων στις τραπεζικές συναλλαγές

Σε συνδυασμό με:

- την τρέχουσα κατάσταση στο τραπεζικό σύστημα
- την συνεχιζόμενη οικονομική ύφεση αλλά και

- την αδυναμία των χρεωστών του Ομίλου της αποπληρωμής των οφειλών τους προς τον όμιλο.

Η Διοίκηση και Διεύθυνση της τράπεζας φαίνεται ότι δεν βρίσκεται σε θέση να κάνει πρόβλεψη όσον αφορά τις εξελίξεις που θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στην οικονομία της Κύπρου και την επίδοση που θα έχει ο Όμιλος στην επικείμενη άσκηση Ελέγχου Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Quality Review) και στην προσομοίωση ακραίων καταστάσεων (stress test) και επομένως δεν μπορεί να προβλέψει ούτε ποια θα είναι η επίδραση αυτών στη χρηματοοικονομική επίδοση, τις ταμειακές ροές, τη χρηματοοικονομική θέση και τα κεφάλαια του Ομίλου.

«Η Διοίκηση και η Διεύθυνση του Ομίλου λαμβάνουν μέτρα για τη διατήρηση της βιωσιμότητας του Ομίλου και τη διαχείριση των αρνητικών επιπτώσεων στις εργασίες του που ενδεχομένως να επιφέρει το παρόν επιχειρηματικό και οικονομικό περιβάλλον» (Δημοσιοποιήσεις με βάση των Πυλώνα 3 της Βασιλείας III για το έτος 2013, www.hellenicbank.com, 29 Απριλίου 2014).

4.4 Διεθνής Οικονομική Κρίση – Ελλάδα και Ευρωζώνη

Η κρίση αυτή ταλανίζει την Ελλάδα και την Ευρωζώνη από το 2009. Έχει αναδείξει τις αδυναμίες της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ως προς το οικονομικό σκέλος της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Έχει απειλήσει με χρεοκοπία τους αδύναμους κρίκους της Ευρωζώνης, όπως η Ελλάδα, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία και απειλεί μία συνεχή απειλή διάλυσης της ίδιας της ζώνης του ευρώ.

Τα προβλήματα πολλών κρατών μελών της Ευρωζώνης, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας συνεχίστηκαν και επιτάθηκαν το 2010 και το 2011.

Η Ελλάδα ήταν μια ειδική περίπτωση. Εν μέρει λόγω των σφαλμάτων των κυβερνήσεων της, που εκτίναξαν το δημοσιονομικό έλλειμμα από το 3,7% του ΑΕΠ το 2008 στο 12,7% στο τέλος του 2009, και εν μέρει λόγω της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής και οικονομικής κρίσης, που σταμάτησαν απότομα τη μέχρι τότε σταθερή αύξηση του ΑΕΠ της, η Ελλάδα βρέθηκε, στην αρχή του 2010, όχι μόνο με υπερβολικό έλλειμμα, αλλά στα πρόθυρα της πτώχευσης. Η ελληνική κρίση ήταν μια δοκιμασία για τη στερεότητα της ευρωπαϊκής οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Οι ηγέτες της ευρωζώνης αναγκάστηκαν, αρχικά, να παράσχουν οικονομική ενίσχυση στην Ελλάδα και, ακολούθως να επινοήσουν έναν ευρωπαϊκό μηχανισμό οικονομικής

σταθεροποίησης με τη συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Η Ελλάδα, από την πλευρά της, υποχρεώθηκε να υιοθετήσει ένα φιλόδοξο σχέδιο για τη διόρθωση των δημοσιονομικών εκτροπών της και για τη μεταρρύθμιση της οικονομίας της μέχρι το 2014, κάτω από την επίβλεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του ΔΝΤ. Η Ελλάδα έπειτα ειδοποιήθηκε από το Συμβούλιο να λάβει τα μέτρα μείωσης του ελλείμματος που κρίνονται αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης υπερβολικού ελλείμματος.

Σύμφωνα με την επικρατούσα γερμανική σχολή σκέψης, η Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ (όπως και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα) απαγορεύει χρηματοοικονομική ενίσχυση σε κράτη μέλη της Ευρωζώνης. Στην πραγματικότητα, η Συνθήκη απαγορεύει στις κυβερνήσεις αυτών των κρατών να προσφύγουν σε υπεραναλήψεις ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες – άρθρο 123 ΣΛΕΕ. Επιπλέον, τους απαγορεύει προνομιακή πρόσβαση στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα - άρθρο 124 ΣΛΕΕ. Αυτή η αυστηρή ερμηνεία της ΣΛΕΕ έφερε την Ελλάδα στο χείλος της πτώχευσης αφού οι δημοσιονομικές ατασθαλίες των κυβερνήσεων της, συνδυαζόμενες με τα οικονομικά και χρηματοοικονομικά προβλήματα τα οποία δημιούργησε η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση, εκτόξευσαν στα ύψη το κόστος δανεισμού της από διεθνείς αγορές. Όταν κατάλαβαν ότι η πτώση ενός κράτους του ευρώ θα συμπαρέσυρε και άλλα κράτη της ζώνης, μόνο τότε οι υπουργοί της ευρωζώνης συμφώνησαν, στις 2 Μαΐου 2010, με την Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ότι η παροχή ενός δανείου επιβαλλόταν για να προστατεύσει την οικονομική σταθερότητα στη ζώνη του ευρώ συνολικά. Στα πλαίσια ενός τριετούς κοινού προγράμματος με το ΔΝΤ υπό ισχυρή πολιτική προϋπόθεση, ένα χρηματοοικονομικό πακέτο 110 δισεκατομμυρίων ευρώ παραχωρήθηκε στο Ελληνικό κράτος για να ικανοποιήσει τις ανάγκες χρηματοδότησής της, με τα κράτη μέλη της ευρωζώνης έτοιμα να συμβάλουν από τη μεριά τους 80 δισεκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων μέχρι 30 δισεκατομμύρια ευρώ το πρώτο έτος. Συγχρόνως, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να δέχεται ως ασφάλειες εμπορεύσιμα χρεόγραφα που εκδίδει και εγγυάται η ελληνική κυβέρνηση – Απόφαση ΕΚΤ/2010/3.

Κάτω από την πίεση των αμερικανικών οίκων πιστωτικής αξιολόγησης και των κερδοσκόπων στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές και τις αγορές συναλλάγματος, οι οποίοι κτυπούσαν την Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία και άλλες χώρες του

ευρώ, οι υπουργοί οικονομικών και χρηματοοικονομικών υποθέσεων (ECOFIN) της ΕΕ παραμέρισαν τις γερμανικές αντιρρήσεις και αποφάσισαν στις 2 Μαΐου 2010 τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού μηχανισμού σταθεροποίησης. Ο μηχανισμός προβλέπει 60 δισ. ευρώ και η ενεργοποίησή του υπόκειται σε αυστηρούς όρους, στο πλαίσιο της κοινής στήριξης της ΕΕ και του ΔΝΤ και θα βασίζεται σε όρους και προϋποθέσεις παρόμοιους με εκείνους του ΔΝΤ. Επιπλέον, τα κράτη μέλη της ευρωζώνης είναι έτοιμα να συμπληρώσουν αυτούς τους πόρους με ένα μέσο ειδικού σκοπού 440 δισ. ευρώ, που θα είναι εγγυημένο με συντονισμένο τρόπο σε αναλογική βάση από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη. Το ΔΝΤ θα συμμετέχει στις συμφωνίες χρηματοδότησης, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά προγράμματα, και αναμένεται ότι θα παρέχει τουλάχιστον κατά το ήμισυ της συμβολής της ΕΕ, με τα συνηθισμένα μέσα τα οποία διαθέτει.

Στις 25 Μαρτίου 2011, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να τροποποιηθεί το άρθρο 136 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με μηχανισμό σταθερότητας για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ – Απόφαση 2011/199. Η Συνθήκη η οποία θεσπίζει τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, υπογράφηκε, στις 11 Ιουλίου 2011, από τους αρμόδιους υπουργούς της Ευρωμάδας. Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός σταθερότητας θα αντικαταστήσει, τον Ιούνιο του 2013, τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Ο μηχανισμός σταθερότητας θα παράσχει το απαραίτητο εργαλείο για την αντιμετώπιση καταστάσεων που θέτουν σε κίνδυνο τη χρηματοοικονομική σταθερότητα της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της, όπως συνέβη το 2010, και θα συμβάλει επομένως στη διατήρηση της οικονομικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας της ίδιας της Ένωσης. Η παροχή απαιτούμενης χρηματοοικονομικής συνδρομής δυνάμει του μηχανισμού θα υπόκειται σε αυστηρούς όρους.

Στις 26 Οκτωβρίου 2011, οι αρχηγοί κρατών της ζώνης του ευρώ συμφώνησαν να στηρίξουν ένα νέο πρόγραμμα για την Ελλάδα από κοινού με το ΔΝΤ και με την εθελοντική συμβολή του ιδιωτικού τομέα PSI (Private Sector Involvement), που σημαίνει ονομαστική έκπτωση της τάξης του 50% του θεωρητικού ελληνικού χρέους που έχουν στην κατοχή τους οι ιδιώτες επενδυτές. Τα κράτη μέλη της ευρωζώνης θα συμβάλουν στη δέσμη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα με το ποσό των 30 δισ. ευρώ. Το νέο πολυετές πρόγραμμα της ΕΕ και του ΔΝΤ για τη χρηματοδότηση ποσού 100 δισ. ευρώ θα συνοδεύεται από ενίσχυση των μηχανισμών παρακολούθησης της

εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων. Για τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ στα οποία εφαρμόζεται διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, η Επιτροπή και το Συμβούλιο θα μπορούν να εξετάζουν τα σχέδια εθνικών προϋπολογισμών και τα διάφορα μέτρα για την αντιμετώπιση των ανισορροπιών και να γνωμοδοτούν πάνω σ' αυτά προτού εγκριθούν από τα αντίστοιχα εθνικά κοινοβούλια. Οι πόροι του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) θα φθάσουν περίπου το 1 τρις. ευρώ με μόχλευση που θα παρέχει πιστωτική ενίσχυση των νέων χρεών των κρατών μελών για τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης και/ ή θα μεγιστοποιεί τις πηγές χρηματοδότησης του ΕΤΧΣ με τον συνδυασμό πόρων από ιδιωτικούς και δημόσιους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και επενδυτές.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2012, οι υπουργοί οικονομικών της ζώνης του ευρώ, μετά από πάνω από 13 ώρες τεταμένες διαπραγματεύσεις στις Βρυξέλλες συμφώνησαν για τη στήριξη των 130 δισ. ευρώ για την Ελλάδα, τροποποιώντας προς τα επάνω τα μεγέθη του προγράμματος που είχε εγκριθεί πριν από τέσσερις μήνες, αλλά και τις υποχρεώσεις της Ελλάδας. Η Ελλάδα χρειάζεται κεφάλαια για να αποφύγει την πτώχευση στις 20 Μαρτίου 2012, όταν πρέπει να επιστρέψει μεγάλα δάνεια. Το σχέδιο διάσωσης θα μειώσει το χρέος της ελληνικής κυβέρνησης από περίπου 160% του ΑΕΠ στο 120,5% του ΑΕΠ το 2020. Επιπλέον, οι ιδιώτες κάτοχοι του ελληνικού χρέους θα υποστούν απώλειες της τάξης του 53,5% επί της αξίας των ομολόγων τους. Σε αντάλλαγμα, η Ελλάδα θα πρέπει να δεχθεί μια μόνιμη οικονομική αποστολή παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ανοίξει έναν ειδικό λογαριασμό για την εξυπηρέτηση του χρέους της. Η Ευρωομάδα (Eurogroup) ανέφερε σε δήλωσή της ότι χαιρετίζει την επίτευξη συμφωνίας με την ελληνική κυβέρνηση για τα μέτρα πολιτικής που αποτελούν τη βάση για το διάδοχο πρόγραμμα.

4.5 Διεθνής Οικονομική Κρίση – Κύπρος και Ευρωζώνη

Σε μία προσπάθεια σύγκρισης να αναφέρουμε ότι η οικονομική κρίση της Κύπρου ήταν τραπεζική. Η Κύπρος δεν είχε δημιουργήσει τεράστια χρέη (ως προς το ΑΕΠ) όπως άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία), όμως οι τράπεζές της είχαν εκτεθεί σε ομόλογα χωρών τα οποία έχασαν την αξία τους και παράλληλα είχαν κατηγορηθεί για ξέπλυμα χρήματος, με άλλα λόγια το τραπεζικό σύστημα είχε δεχθεί ένα διπλό πλήγμα, λογιστικό και ηθικό.

Αξίζει στο σημείο αυτό και σε σχέση με τα παραπάνω να τονίσουμε το ακόλουθο παράδοξο. Ο σύγχρονος παγκόσμιος καπιταλισμός (όπως αυτός δημιουργήθηκε μετά τις πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970) είναι κατά βάση χρηματοπιστωτικός. Είναι αρκετό πιστεύω να τονίσουμε ότι, με βάση τα στοιχεία της BIS (Bank of International Settlements), ο μέσος ημερήσιος όγκος χρηματοοικονομικών συναλλαγών το 1997 ήταν 40 φορές υψηλότερος του διεθνούς εμπορίου. Στη δεκαετία του 1990, στο απόγειο του χρηματοοικονομικού καπιταλισμού, ο μέσος ημερήσιος όγκος συναλλαγών ξεπερνούσε το 1,5 τρισ. δολάρια. Η αξία των χρηματιστηρίων από 35 τρισ. δολάρια το 1999 αυξήθηκε στα 49,9 τρισ. δολάρια το 2006.

Μετά ήρθε η παγκόσμια κρίση. Κατά παράδοξο τρόπο, αυτή άρχισε ως τραπεζική κρίση στις ΗΠΑ (όπως και στην Κύπρο). Η τραπεζική κρίση στις ΗΠΑ λύθηκε με διπλό τρόπο. Κάποιες τράπεζες συγχωνεύθηκαν, άλλες ουσιαστικά κρατικοποιήθηκαν (λαμβάνοντας γενναίες εισροές δημοσίου χρήματος) και άλλες απλά πτώχευσαν. Ο αριθμός των τραπεζικών ιδρυμάτων στις ΗΠΑ μειώθηκε των ετών 2009 και 2011 κατά 390 τράπεζες (μεταξύ αυτών ονόματα πολύ γνωστά όπως Lehman Brothers, Merrill Lynch, Fannie Mae, Freddie Mac, Wachovia), ενώ άλλες 51 τράπεζες πτώχευσαν στις ΗΠΑ το 2012. Στην Ευρώπη η πλέον γνωστή τραπεζική κατάρρευση ήταν αυτή της Northern Rock το 2007 στη Βρετανία.

Στην Κύπρο τα τραπεζικά δεδομένα είναι διαφορετικά. Υπάρχουν τρεις μεγάλες κυπριακές τράπεζες (Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική Τράπεζα, Λαϊκή Τράπεζα), πέντε ελληνικές τράπεζες (Alpha, ETE, Εμπορική, Πειραιώς, Eurobank) και τέσσερις ξένες τράπεζες (USBBank, CDBBank, Russian Commercial Bank, Societe Generale). Είναι φανερό ότι αν οι δύο κυπριακές τράπεζες κατέρρεαν, αυτό θα οδηγούσε σε διάλυση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος και σε έξοδο των ελληνικών και ξένων τραπεζών από τη χώρα. Είναι φανερό ότι η πτώχευση των τραπεζών δεν ήταν επιλογή όπως στις περιπτώσεις των ΗΠΑ και της Βρετανίας.

Όμως η λύση που δόθηκε είναι εξίσου επώδυνη. Η αξιοπιστία του τραπεζικού συστήματος δέχθηκε ισχυρό πλήγμα. Κανείς δεν μπορεί να είναι βέβαιος ότι η τρέχουσα φορολογία θα είναι και η τελευταία. Πολλοί, τόσο οι επενδυτές όσο και οι μικροκαταθέτες, αγωνιούν αν θα υπάρξει νέα φορολογία στο μέλλον. Η τυχόν μαζική φυγή καταθέσεων από την Κύπρο θα έχει τις ίδιες συνέπειες με την πτώχευση των

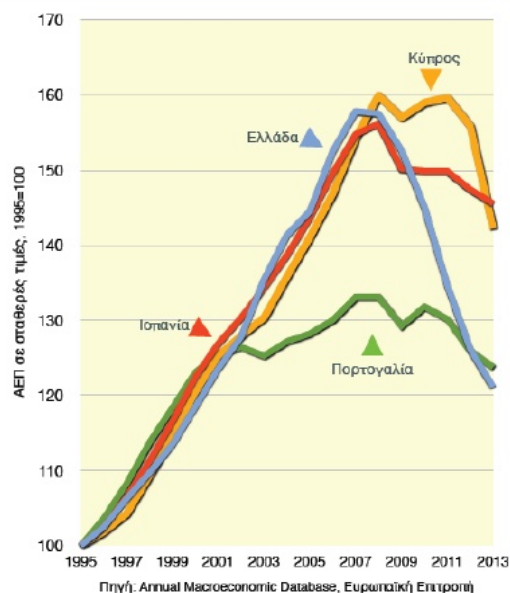
τραπεζών. Ουσιαστικά η Κύπρος είχε να επιλέξει μεταξύ δύο ακραίων κακών πολιτικών.

Εδώ όμως είναι και η ευθύνη της Ευρώπης. Η Κύπρος είναι μια πολύ μικρή οικονομία και η διάσωσή της από τους Ευρωπαίους φορολογουμένους είναι εφικτή χωρίς να δημιουργήσει μεγαλύτερα προβλήματα στην Ευρωζώνη. Η λύση στέλνει λάθος μηνύματα για τον τραπεζικό τομέα της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Ισπανίας (θυμίζουμε ότι ο ισπανικός τραπεζικός τομέας βρίσκεται ήδη υπό ευρωπαϊκό σωσίβιο και οι ελληνικές τράπεζες πασχίζουν να επαναφέρουν καταθέσεις για να ενισχύσουν τη ρευστότητά τους).

Υπάρχει όμως και άλλη μία διάσταση. Η Ευρωζώνη πρόσφατα επέβαλε φόρο στις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, γεγονός που οδήγησε τη Βρετανία σε αντίδραση και απειλή εξόδου από την ΕΕ. Η απόφαση της Ευρωζώνης ότι τα χρέη μπορεί να μειωθούν από φόρο στις καταθέσεις οδηγεί το Λονδίνο ταχύτερα εκτός ΕΕ, αφού το χρηματοπιστωτικό σύστημα αντιστοιχεί στο 30% και πλέον του βρετανικού ΑΕΠ και μια τέτοια εξέλιξη δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Το σχέδιο λοιπόν της ΕΕ μάλλον κάνει πιο πολύπλοκη την κατάσταση, παρά δίνει λύσεις.

- **ΕΥΡΩΖΩΝΗ και ΑΕΠ:**

Διάγραμμα ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 1995 (1995 = 100, 1995 – 2013)

Όπως παρουσιάζεται και στο παραπάνω διάγραμμα, μετά από πέντε χρόνια ύφεσης (2005 - 2013) και ιδιαίτερα μετά την επιδείνωση της διετίας 2012 - 2013, η

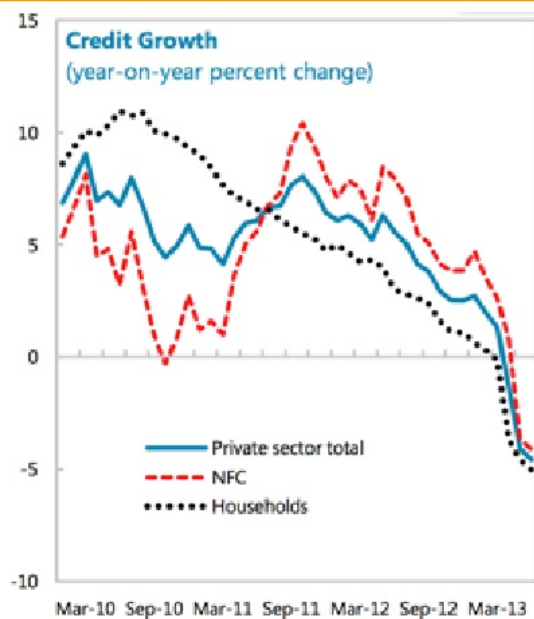

οικονομία της Κύπρου παρουσιάζει μία εικόνα κρίσης παρόμοια με την Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία. Το παραγόμενο προϊόν μειώνεται και στις τέσσερις χώρες δραματικά και έχει επιστρέψει στο επίπεδο του 2001 όσον αφορά την Πορτογαλία και Ελλάδα και στο επίπεδο του 2005 όσον αφορά την Ισπανία και Κύπρο.

Με το ξεκίνημα της κρίσης, η Κύπρος εισήλθε σε ύφεση (-1,9% του ΑΕΠ το 2009) που σχετιζόταν άμεσα με τη διεθνή οικονομική κρίση. Μετά τη σταθεροποίηση της διετίας 2010 – 2011 η παραγωγή επανήλθε περίπου στο επίπεδο του 2008, μετά όμως κατάρρευσε κάτω το 2012 – 2013 (-8,7% το 2013). Φαίνεται ότι η επιδείνωση της οικονομίας της Κύπρου πραγματοποιείται με μεγάλη ταχύτητα σε σύγκριση με αυτή της Ελλάδας και σαφώς μεγαλύτερη από της Ισπανίας και Πορτογαλίας.

- **ΚΥΠΡΟΣ και ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ:**

Διάγραμμα Ρυθμός Μεταβολής των πιστώσεων (ετήσια % μεταβολή)

Πηγή: IMF Country Report No. 13/293, September 2013 (NFC: Non Financial Corporations)

Η εκροή κεφαλαίων έχει αυξήσει την πίεση επί της χρηματοοικονομικής κατάστασης των Τραπεζών με αποτέλεσμα να προβαίνουν σε περιστολή των πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις, τους ιδιώτες και τα ενυπόθηκα δάνεια να μειώνονται όπως φαίνεται και στο πιο πάνω διάγραμμα.

Την στιγμή που η «Τρόικα» επαινεί για τον σεβασμό της Κυπριακής Κυβέρνησης έναντι των πιστωτών της, το ΔΝΤ επισημαίνει τη διατήρηση κινδύνων και σύμφωνα

με τις προβλέψεις του για τα επόμενα χρόνια μέχρι το 2020 η ανάκαμψη της οικονομίας εμφανίζεται σημαντικά ασθενική (1,8% ετησίως επί μία εξαετία, 2015 – 2020).

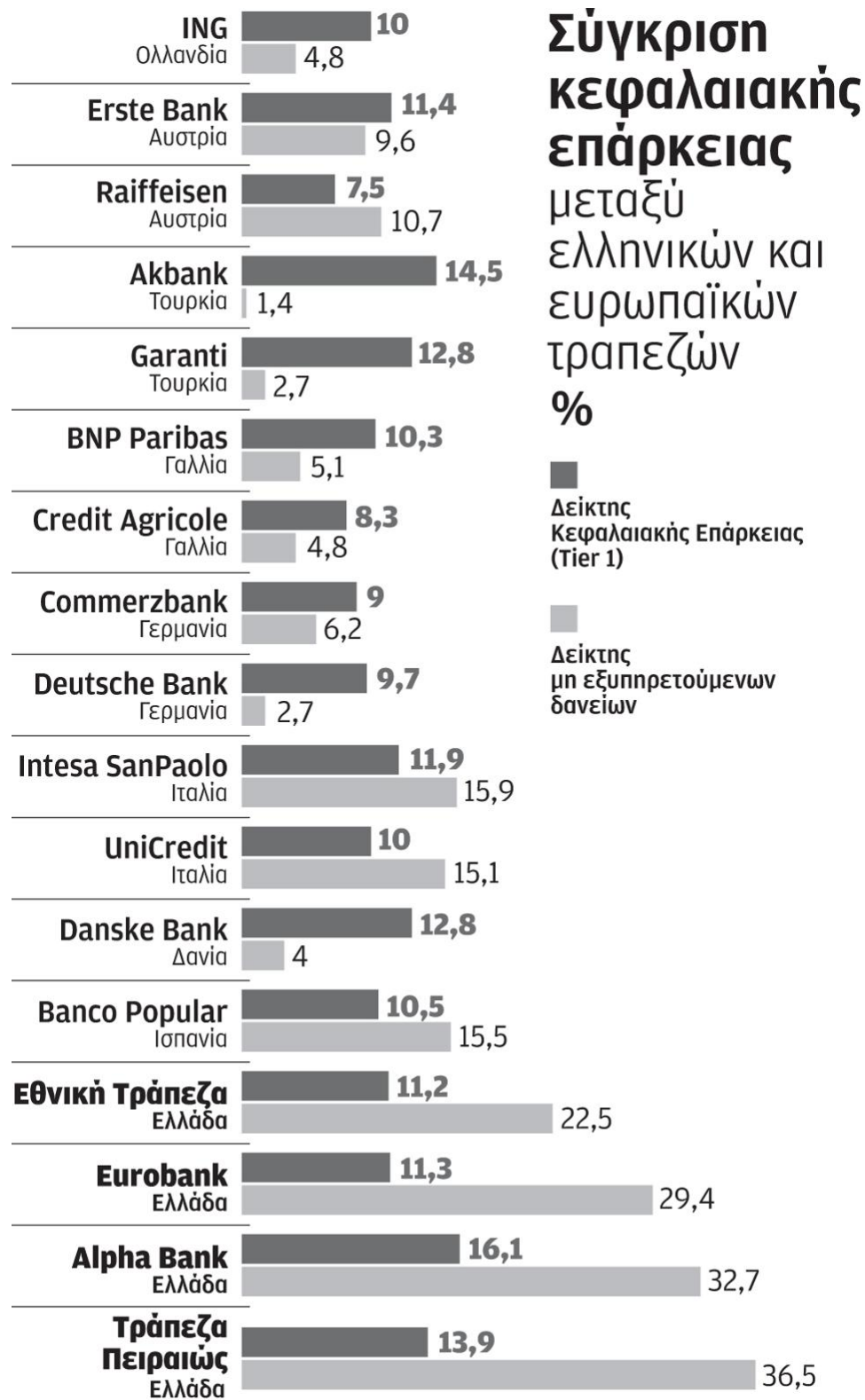
Για να υπάρξουν καλύτερες προοπτικές θα πρέπει ο τουριστικός τομέας να ανακάμψει και η εκμετάλλευση του φυσικού αερίου να αυξήσει τις επενδύσεις και το ρυθμό μεγέθυνσης της δυνητικής παραγωγής. Για το ΔΝΤ η αναδιάρθρωση της Τράπεζας Κύπρου είναι πολύ ουσιαστικό βήμα αλλά θα πρέπει να συνοδεύεται και από την ανακαιφαλαίωση της Ελληνικής Τράπεζας και των Συνεργατικών Ιδρυμάτων. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι ενδέχεται να χρειαστούν πρόσθετα κεφάλαια για την στήριξη του Τραπεζικού συστήματος, με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων προβλημάτων ρευστότητας και αξιοπιστίας.

Διάγραμμα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (Ποσοστό % του συνόλου των Δανείων)

Πηγή IMF Country Report No. 13/293, September 2013 (NFC: Non Financial Corporations)
Παρατηρώντας το πιο πάνω διάγραμμα ένα άλλο σοβαρό στοιχείο επιδείνωσης είναι η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ένα μεγάλο ποσοστό έναντι του συνόλου των Δανείων. Ο αυξανόμενος αριθμός των μη εξυπηρετούμενων δανείων έχει κάνει επιτακτική την ανάγκη τη ρύθμισή τους, για επιχειρήσεις και νοικοκυριά, με διευκολύνσεις αποπληρωμής και αναδιρθρώσεις των δανείων έτσι ώστε να υπάρξουν συμβιβασμοί με τις τράπεζες και τους οφειλέτες.

Για την εκτίμηση των κεφαλαιακών αναγκών κάθε τράπεζας, η μελέτη επικεντρώνεται στον Δείκτη Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Core Tier 1), ο οποίος πρέπει να είναι τουλάχιστον 9%.

ΠΗΓΗ: Στοιχεία ευρωπαϊκών τραπεζών Barclays, Στοιχεία ελληνικών τραπεζών Euroxx

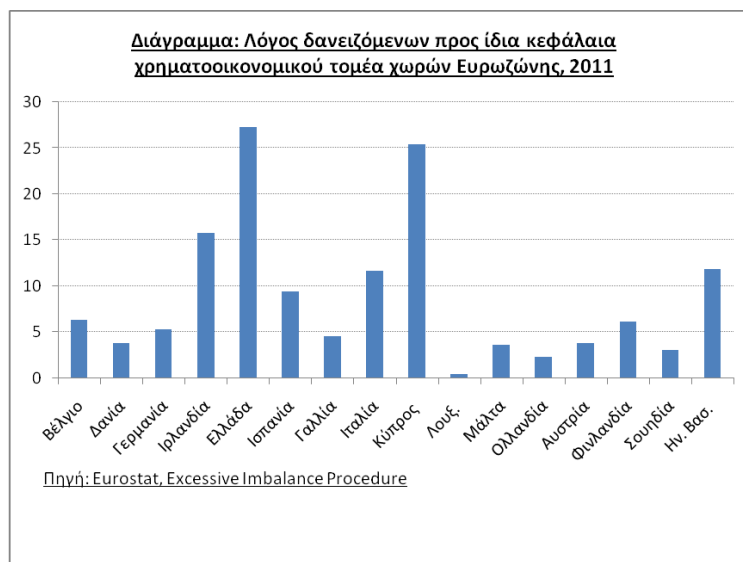
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Όπως φαίνεται στα στοιχεία πιο πάνω, μετά τις πρόσφατες αυξήσεις κεφαλαίου συνολικού ύψους 8,3 δισ. ευρώ, οι ελληνικές τράπεζες υπερέχουν κεφαλαιακά σε

Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων και στη Χρηματοοικονομική Τραπεζική

σχέση με τις ευρωπαϊκές. Η ισχυρή κεφαλαιακή θέση των εγχωρίων τραπεζών επιτυγχάνεται παρά την οικονομική καταστροφή που έχει προκαλέσει η εξαιρετική ύφεση. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια διαμορφώνονται στην Ευρώπη στο 6,1%, ενώ στην Ελλάδα ξεπερνούν το 30%. Η ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις, η πρώτη (28,6 δισ. ευρώ) το περασμένο καλοκαίρι όπου το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων προήλθε από το ΤΧΣ, ενώ η δεύτερη (8,3 δισ. ευρώ) ολοκληρώθηκε φέτος την άνοιξη με συμμετοχή αποκλειστικά ιδιωτικών κεφαλαίων. Συνολικά οι τέσσερις συστημικές τράπεζες ενισχύθηκαν με κεφάλαια, από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, ύψους 37 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Euroxx, στο τέλος του 2013 ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας βασικών κεφαλαίων (Core Tier 1) της Alpha Bank διαμορφώθηκε στο 16,1%, της Τράπεζας Πειραιώς στο 13,9%, της Eurobank στο 11,3% και της Εθνικής Τράπεζας στο 11,2%. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Barclays, ο μέσος δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων των ευρωπαϊκών τραπεζών διαμορφώθηκε στο 10,5%.

Στο Διάγραμμα πιο κάτω διακρίνεται εμφανώς η υποκεφαλαιοποίηση του ελληνικού, αλλά και του κυπριακού, χρηματοοικονομικού συστήματος, το οποίο βέβαια είναι μια ευρύτερη κατηγορία από την καθαρά τραπεζική.

Στον πιο κάτω πίνακα φαίνονται οι μεταβολές στο δείκτη Τραπεζών Κεφάλαια προς Σύνολο Ενεργητικού (%).

Παρατηρούμε μία μετακίνηση του δείκτη προς υψηλότερα επίπεδα το 2010 – 2012 για τις τράπεζες των χωρών.

Το βασικό σενάριο προβλέπει συνεχόμενη οικονομική ανάπτυξη και αύξηση από το τέλος του 2010 με το μέσο όρο του δείκτη να αυξάνεται. Στην περίπτωση όμως του δυσμενούς σεναρίου ο δείκτης θα κατακυλήσει. Ο πιο σημαντικός παράγοντας του δυσμενούς σεναρίου των stress tests είναι οι ζημιές απομείωσης συμπεριλαμβανομένων των προβλέψεων από εκθέσεις σε κρατικές αξίες.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΚΥΠΡΟΣ				6,9	4,9	5,9	4,9	5,2	8,6
ΕΛΛΑΔΑ		7,0	6,8	6,4	7,7	7,3			8,3
ΙΣΠΑΝΙΑ	6,3	6,4	6,7	5,9	6,4	6,1	5,9	5,8	6,3
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	4,3	4,5	4,4	3,7	5,4	5,5	6,4	7,4	8,1
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	6,2	6,6	6,5	5,8	6,5	6,7	5,3	6,7	6,9

Πίνακας: Bank Capital To Assets Ratio (%)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χρηματοπιστωτική κρίση έχει θέσει σε σοβαρή δοκιμασία τη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και έχει καταδείξει σημαντικές αδυναμίες στο παγκόσμιο ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο.

Παρόλο που η εμπειρία όχι μόνο της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης αλλά και η ιστορική οικονομική εξέλιξη των τελευταίων αιώνων καταδεικνύουν ότι είναι πρακτικά αδύνατο να αποτραπούν πλήρως οι μελλοντικές κρίσεις, μπορούμε να καταβάλουμε προσπάθεια για περιορισμό του μεγέθους και της συχνότητας τους.

Ο κύριος στόχος της χρηματοπιστωτικής εποπτείας είναι η αποτροπή χρηματοοικονομικών κρίσεων ή η άμβλυση των αρνητικών τους επιπτώσεων. Η μικροπροληπτική εποπτεία στοχεύει στον περιορισμό των προβλημάτων που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν μεμονωμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, μέσω της παρακολούθησης και ανάλυσης πληροφοριών που αφορούν το κάθε ίδρυμα ξεχωριστά. Σκοπός είναι η αξιολόγηση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν, η επάρκεια των συστημάτων και της διοίκησης τους καθώς επίσης και η συμμόρφωση τους με τους κανονισμούς. Η μακροπροληπτική εποπτεία εστιάζεται στους κινδύνους για την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως συνόλου, οι οποίοι πηγάζουν από τη συλλογική συμπεριφορά των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τις διασυνδέσεις μεταξύ των ενδιάμεσων χρηματοοικονομικών οργανισμών και των αγορών όπως επίσης και από το μακροοικονομικό περιβάλλον.

Η χρηματοοικονομική αναταραχή έχει καταδείξει την έλλειψη συντονισμού και εναρμόνισης και έχει αναδείξει ελλείψεις και ανεπάρκειες στο παγκόσμιο ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο. Είναι βέβαιο το συμπέρασμα ότι τα κενά και οι ελλείψεις έχουν συντείνει στη δριμύτητα της κρίσης, γεγονός που καταδεικνύει την επιτακτική ανάγκη για ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας για τη θέσπιση ομοιόμορφων κανόνων και γενικά την υιοθέτηση ομοιογενών ρυθμιστικών πλαισίων.

Η επίτευξη μεγαλύτερου βαθμού ομοιογένειας του ρυθμιστικού πλαισίου εντός της ΕΕ μπορεί να αποτελέσει σημαντικό στοιχείο μιας ευρύτερης προσπάθειας ενίσχυσης της οικονομικής διακυβέρνησης της ενιαίας ευρωπαϊκής οικονομίας με στόχο την ενδυνάμωση και την όσο το δυνατό ομαλότερη λειτουργία της.

Ένα βασικό δίδαγμα από την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση είναι η ανάγκη ενδυνάμωσης του μακροπροληπτικού προσανατολισμού της ρύθμισης και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα καθώς επίσης και η διασφάλιση της στενής και αποτελεσματικής σύνδεσης της μακροπροληπτικής εποπτείας με την εποπτεία των μεμονωμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Ας μου επιτραπεί να αναφέρω κάποια συμπεράσματα όσον αφορά την κατάσταση στην Κύπρο και το σύστημα της σε σχέση με την κρίση και να επισημάνω κάποιες αδυναμίες. Δυστυχώς στην Κύπρο η μικροπροληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι ευθύνη δύο διαφορετικών εποπτικών αρχών και συγκεκριμένα οι εμπορικές τράπεζες εποπτεύονται από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) ενώ τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα (ΣΠΙ) από την Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών (ΥΕΑΣΕ). Αυτό το γεγονός μπορεί να οδηγήσει σε ανομοιογενή εφαρμογή των κανόνων λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Τα επιχειρήματα υπέρ της ενοποίησης της μικροπροληπτικής εποπτείας των τραπεζών και ΣΠΙ τονίστηκαν και σε έκθεση αξιολόγησης της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Κύπρου από το ΔΝΤ. Η έλλειψη ενιαίου πλαισίου φαίνεται ότι σε κρίσιμες περιόδους δημιουργεί κινδύνους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στον απόηχο της κρίσης γίνονται αλλαγές για βελτίωση της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα σε όλο τον κόσμο. Οι αλλαγές αυτές είναι σημαντικό να υιοθετηθούν έγκαιρα ώστε να ενισχυθεί περαιτέρω η διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας στο μέλλον.

Σίγουρα οι νέοι κανόνες της Βασιλείας III αποτελούν ένα σημαντικό βήμα στη μείωση της αβεβαιότητας γύρω από τον τραπεζικό κλάδο. Οι νέοι κανόνες θα βοηθήσουν στην ώθηση της οικονομίας, θα αυξήσουν την αξιοπιστία του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, θα μειώσουν τον κίνδυνο επανα-κεφαλαιοποίησης των τραπεζών και ενδέχεται να επιταχύνουν και τη διανομή κεφαλαίων ανάμεσα στις τράπεζες που έχουν καλή κεφαλαιακή θέση.

Η αγορά αναμένεται ότι θα αντιδράσει θετικά και βραχυχρόνια το τραπεζικό σύστημα θα οδηγηθεί σημαντικά ψηλότερα με αποτέλεσμα οι τράπεζες με χαμηλούς κεφαλαιακούς δείκτες να δεχθούν άμεσα αναβάθμιση καθώς ο κίνδυνος άντλησης κεφαλαίων θα έχει μειωθεί.

Οι νέοι κανόνες της Βασιλείας θεωρούνται ως μη υπερβολικοί και σύμφωνοι με αυτά που ανάμενε η αγορά, ενώ ταυτόχρονα η περίοδος εφαρμογής τους η οποία υπολογίζεται στα οκτώ χρόνια βοηθά την κατάσταση στον τραπεζικό κλάδο να γίνει πιο ξεκάθαρη.

Παρόλο που η αντίδραση της αγοράς στους νέους κανόνες της Βασιλείας III ήταν γεμάτη ενθουσιασμό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η αβεβαιότητα που περιστρέφεται γύρω από τη ρευστότητα κάποιων τραπεζών ακόμη παραμένει.

Σίγουρα όμως ευελπιστούμε ότι η Βασιλεία III θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα από τους προκατόχους της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

➤ Ελληνική

1. **Αγγελόπουλος Π.**, (2008), Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.
2. **Γκόρτσος Χ.** (Μάιος 2005). Βασιλεία ΙΙ και κεφαλαιακή επάρκεια τραπεζών. Διαθέσιμο: <http://www.economia.gr>
3. **Γκόρτσος Χ.** (Δεκέμβριος 2006). Το διεθνές και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας. Διαθέσιμο: <http://www.economia.gr>
4. **Γκόρτσος Χ.** (Μάρτιος 2012), Η πρόσφατη διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση και η τρέχουσα δημοσιονομική κρίση στην ευρωζώνη: θεσμικές και ρυθμιστικές εξελίξεις
5. **Πετράκης Π.**, (2007), Σύμφωνο της Βασιλείας Ι & ΙΙ. Διαθέσιμο: <http://elearn.elke.uoa.gr/petrakis>
6. **Χριστόπουλος, Α. & Ιωάννης, Γ., Ντόκας,** (2012), Θέματα τραπεζικής & χρηματοοικονομικής θεωρίας, Α' Έκδοση, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
7. **Παναγόπουλος, Ι. και Βλαμής, Π,** (2008), Bank Lending, Real Estate Bubbles and Basel ΙΙ, Ιανουάριος.
8. **Σαπουντζόγλου, Γ.Γ. και Πεντότης, Χ.Ν.,** (2009) Τραπεζική Οικονομική, Αθήνα: Μπένου.
9. **Χαρδούβελης, Α.Γ.** (2008), Διεθνής Οικονομική Κρίση 2007 & Οικονομικές Επιπτώσεις, Ιανουάριος.
10. **Χαρδούβελης, Α.Γ.** (2011), Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης ελληνικής και ευρωπαϊκής κρίσης: αίτια, επιπτώσεις, αντιδράσεις, προοπτική, Φεβρουάριος.

➤ Ξένη

1. **Ivashina, V. & Scharfstein, D.,** Bank lending during the financial crisis of 2008, (Sep. 2010) Journal of Financial Economics, Volume 97, Issue 3, Pages 319–338.
2. **Rosemary R.,** How This Greek Tragedy Will End, (Sept. 26, 2011), page 9, Newsweek 158.13

➤ *Αρθρογραφία*

1. Η Καθημερινή (22 Απριλίου 2012), 2012, «Άμεσα Μέτρα για την Εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος»

➤ *Δικτυακοί Τόποι*

1. **Basel Committee on Banking Supervision:** <http://www.bis.org/bcbs/>
2. **Κεντρική Ευρωπαϊκή τράπεζα:** <http://www.ecb.int/ecb/html/index.el.html>
3. <https://www.hellenicbank.com/easyconsole.cfm/id/1/lang/el/>
4. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
5. www.el.wikipedia.org
6. www.greenbusiness.gr
7. www.eurobank.com